

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 2.

Måndagen den 25 Januari.

Kl. 1 e. m.

I anseende till sjukdomsförfall för sekreteraren fördes protokollet i detta sammanträde af undertecknad, notarie hos Kammaren.

§ 1.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr Rutberg nu till hufvudstaden anländt samt intagit sin plats i Kammaren; och upplästes ett af Herr Rutberg företedt så lydande sjukbetyg:

Att Kapten Joh. Rutberg, till följe af sjukdom, nödgats uppehålla sig i Skellefteå från $\frac{6}{1}$ — $\frac{11}{1}$, får jag härmedelst på begäran intyga:

Skellefteå den 11 Januari 1875.

Aug. Wennerström.
Lasarettsläkare.

§ 2.

Föredrogos och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts nådiga *Kongl. Maj:ts* skrivelser till Riksdagen: *Skrivelser.*

1:o i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar; samt

2:o med tillkännagifvande att Kongl. Maj:t i nåder förordnat Statsrådet och Kommendören af Kongl. Maj:ts Nordstjerneorden m. m. Johan Henrik Lovén, att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt 46 § Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; och skulle sistberörda nådiga skifvelses innehåll meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 3.

Skedde hänvisning af nedaanämnde å Kammarens bord hvilande *Hänvisning af* Kongl. Maj:ts propositioner: *Kongl. propositioner.*

1:o med förslag till förordning angående ändring i vissa paragrafer af sjölagen.

Hänvisning af Denna nådiga proposition hänvisades till behandling af Lag-
Kongl. propo- Utskottet:

(Forts.)

2:o) angående ändring i lönevilkoren för Häradshöfdingarne J. A. Hellberg och L. Norin;

3:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägs-anläggningar;

4:o) angående fyllnadspension åt Generaldirektören, Chefen för Kongl. Skogsstyrelsen, Anders Emanuel Ros;

5:o) i fråga om uppförande af ett posthus i Nässjö;

6:o) angående anslag till uppförande af posthusbyggnad i Sundsvall;

7:o) angående beviljande af dyrtidstillägg för år 1875 åt åtskil-
liga tjänstemän vid postverket.

Alla häröfvan under 2:o—7:o upptagna Kongl. propositioner blefvo till Stats-Utskottet hänvisade;

8:o) angående de ändringar i gällande tulltaxeunderrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssättet.

Sistnämnda nådiga proposition hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

§ 4.

Förekommo till behandling de å Kammarens bord hvilande motio-
ner, och hänvisades:

Herr *A. Törnfeldts* motion, N:o 4, till Stats-Utskottet;

Herr *A. Helanders* motion, N:o 5, till Konstitutions-Utskottet;

Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 6, till Lag-Utskottet;

Herr *J. Asklöfs* motioner, N:is 7 och 8, till Lag-Utskottet.

Herr *M. Lindstedts* motion, N:o 9, till Stats-Utskottet;

Herr *E. Thomassons* motion, N:o 10, till Lag-Utskottet; och

Herr *C. J. Rosanders* motion, N:o 11, till Stats-Utskottet.

§ 5.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af:

Herr *A. W. Wigardt*:

N:o 12, om ändring i lagens stadgande angående skyldighet att deltaga i byggande och underhåll af kyrka m. m.; och

N:o 13, om förändrade stadganden angående deltagande i bygg-
nad och underhåll af tingshus och häradshäkte;

Herr *A. Törnfeldt*, N:o 14, angående beviljande af ett årligt anslag åt Musikdirektören C. E. Södling.

Vid denna motions aflemnande yttrade

Herr Törnfeldt: Jag har icke tvekat att i denna folkliga Kammare framlägga denna motion, enär den åsyftar sammanbindning af denna blomsterbukett, som uppspirat ur det lifslevande folk-lifvet.

Herr *A. W. Westerdal*:

N:o 15, angående beviljande af anslag för utvidgning af Åmåls treklassiga läroverk till femklassigt; och

N:o 16, om upphäfvande af det i 17 Kap. 7 § Rättegångsbalken upptagna jäf för eget husfolk och enskilde tjänare att vittne bära;

Herr *A. Philipsson*, N:o 17, om ändring af § 40, mom. 1 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af den 21 Mars 1862;

Herr *Ivar Månsson*:

N:o 18, angående underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om befrielse för vissa kyrkor inom Lunds stift att aflemna spanmål eller s. k. gratialtionde till kyrkan i Landskrona; och

N:o 19, angående underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om vidtagande af åtgärder i syfte att upptagandet af kollekt och stamboksmedel måtte upphöra;

Herr *Aug. Börjesson*, N:o 20, om skjutsväsendets ordnande m. m.;

Herr *S. Magnusson*, N:o 21, om upphäfvande af eller ändring uti nu gällande stadganden angående husförhör: samt

Herr *J. N. Biesert*, N:o 22, rörande förändrad lydelse af § 23 i Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Alla dessa motioner bordlades.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ e. m.

In fidem
Wilh. Normelli.

Tisdagen den 26 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, det Herr Gumælius skriftligen anmält, att han af lindrig sjukdom vore förhindrad att för dagen lemna sin bostad; och blef denna anmälan lagd till handlingarne.

§ 3.

*Hänvisning af
motioner.*

Förekommo till behandling de i gårdagens sammanträde bordlagda motioner, och hänvisades:

Herr *A. W. Wigardts* motioner, N:is 12 och 13, till Lag-Utskottet;

Herr *A. Törnfeldts* motion, N:o 14, till Stats-Utskottet;

Herr *A. W. Westerdals* motioner, N:o 15 till Stats-Utskottet och N:o 16 till Lag-Utskottet;

Herr *A. Philipssons* motion, N:o 17, till Lag-Utskottet;

Då nu dernäst föredrogs Herr *Ivar Månssons* motion, N:o 18, deri motionären föreslagit att en underdåning skrifvelse måtte aflåtas till Kongl. Maj:t i och för upphörande af den vissa församlingar inom Lunds stift åliggande skyldighet att utgöra s. k. gratialtionde till kyrkan i Landskrona, hemställde Herr Talmannen, huruvida Kammaren ansåg denna motion böra af tillfälligt Utskott behandlas. Ordet blef då begärdt af motionären

Herr *Ivar Månsson*, som anförde: Då denna min motion åsyftar förändrad disposition af kyrkornas tionde, anser jag, för min del, att motionen bör behandlas af Stats-Utskottet och anhåller fördenskull, att den måtte af Kammaren till handläggning af nämnda Utskott hänvisas.

Herr Talmannen förklarade i anledning häraf, att ehuru, med afseende på den i fråga varande motionens beskaffenhet, det visserligen vid första påseendet kunde synas tvifvelaktigt, huruvida densamma

rätteligen tillhörde Stats-Utskottets eller ett tillfälligt Utskotts behandling, Herr Talmannen likväl, enär, äfven om motionärens förslag vunno bifall, någon inkomst eller utgift för statsverket icke torde deraf föränledas, dess hellre ansett sig böra föreslå remiss till tillfälligt Utskott, som, i det skick motionen nu förelåg, densamma endast afsåge aflåtandet af en underdånig skrifvelse i ämnet; öfverlemnande Herr Talmannen till Kammarrens egen ompröfning att bestämman, huruvida remiss till ena eller andra Utskottet här borde ega rum.

Hänvisning af
motioner.
(Forts.)

Herr Abraham Rundbäck yttrade: Jag anser, för min del, att motionen bör remitteras till ett tillfälligt Utskott, derföre att den i det närmaste öfverensstämmer med de vid flera föregående riksdagar här i Kammarren väckta motioner rörande helgonaskylden i Skåne — af hvilken skatt en del utgår äfven till Landskrona kyrka — och dessa motioner hafva alla blifvit till tillfälligt Utskott hänvisade. Jag yrkar således, att jemväl herr Ivar Månssons i fråga varande motion remitteras till ett tillfälligt Utskott.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner å de olika yrkanden beträffande motionens hänvisning, som af Herrar Ivar Månsson och A. Rundbäck blifvit gjorda; och beslöt Kammarren att motionen skulle till tillfälligt Utskott hänvisas.

Vidare hänvisades:

Herr *Ivar Månssons* motion, N:o 19, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Aug. Börjessons* motion, N:o 20, till Stats-Utskottet;

Herr *S. Magnussons* motion, N:o 21, till Lag-Utskottet; och

Herr *J. N. Bieserts* motion, N:o 22, till Lag-Utskottet.

§ 4.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af:

Herr *S. B. Linné*, N:o 23, angående beviljande af pension åt afidne Rektor Joh. Rodhes enka;

Herr *C. G. Lindmark*:

N:o 24, angående anvisande af medel till understöd för kolonien S:t Barthelemy samt om underdånig framställning till Kongl. Maj:t rörande utredning af förhållandena inom kolonien och sättet för densammans upphjelpande;

N:o 25, om förändrad lydelse af §§ 18 och 20 i Kongl. kungörelsen den 29 Juli 1869 angående ändringar i tullstadgan;

Herr *C. Johanssons* motion, N:o 26, om höjande af det utaf Kongl. Maj:t för myrutdikningar och vattenaftappningar äskade anslag;

Herrar *Carl Magni* och *Lars Månsson*, N:o 27, om förhöjning i tullen för åtskilliga spritvaror;

Herr *Carl Magni*, N:o 28, om tillägg till 11 § af Kongl. kungörelsen den 2 Oktober 1874 angående stämpelpappersafgiften;

Herr *J. Edström*, N:o 29, dels om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förändrade bestämmelser för forsling af indelta infanteriregementenas tross, dels ock om beviljande af förslagsanslag för berörda ändamål;

Herr *Per Nilsson* från Örebro län, N:o 30, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i ändamål af förslags framläggande till vägunderhållningsskyldighetens rättvisare fördelning;

Herr *Gunnar Eriksson*, N:o 31, angående förändrad lydelse af § 70 mom. 2 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

Herr *J. P. Nilsson*:

N:o 32, om förändrade bestämmelser angående skyldighet att bygga och underhålla kyrkor;

N:o 33, om ändring i gällande stadganden angående tiden för damluckas öppenhållande;

Herr *A. Bäckström*, N:o 34, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utarbetande af förslag till ny lag för vägbyggnads- och vägunderhållningsskyldigheten å landet;

Herr *Pehr Ericsson*, N:o 35, om ändring i bevillningsstadgans 68 § i fråga om tiden för aflemnande af pröfningskommitténs protokoll;

Herr *G. Nyblæus*, N:o 36, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af en gemensam skoldrägt för lärjungarne i elementarläroverkens högre klasser;

Herr *Fr. Malmberg*:

N:o 37, om skyldighet för egare af privilegierade stockfångstskogar att inom viss tid upprätta en af Skogsstyrelsen godkänd hushållningsplan m. m.;

N:o 38, angående ändring af 14 § i Riksdags-ordningen;

Herr *A. Rundbäck*, N:o 39, angående pension åt Telegrafassistenten *J. P. K. Lönngrens* efterlemnade enka;

Herr *J. Sjöberg*, N:o 40, angående förhöjning af det åt notarierna i Riksdagens Kamrar bestämda dagtraktamente;

Herr *C. A. Larsson*, N:o 41, angående afskrifning af grundräntor, kronotonde och indelningsverk samt med förslag till de vilkor, hvarunder sådan afskrifning bör ega rum;

Herr *P. Hübinette*:

N:o 42, om förändring af § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; och

N:o 43, om förhöjning af införseltullen å brännvin och vin m. m.
Alla dessa motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes Riksdagens Kanslideputerades memorial:

N:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli; och

N:o 2, om åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll.

§ 6.

Herr Talmannen tillkännagaf, att från Herr Ola Jönsson i Kungshult inkommit ett sjukbetyg af följande lydelse:

Att Herr Riksdagsfullmäktigen *Ola Jönsson* i Kungshult är för närvarande genom sjuklighet hindrad att inställa sig i Stockholm vid riksmötet; men är skäl att antaga det han snart dertill ser sig i stånd; varder härmed icke allenast på redan aflagd embetsed intygadt, utan ock med denna min edliga förpligtelse: så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ! bekräftadt.

Helsingborg den 15 Januari 1875.

Jakob Appलगren,
Provincialläkare.

Efter uppläsning af detta betyg blef detsamma lagdt till handlingarne.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
Wilh. Normelli.

Onsdagen den 27 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 19 och 20 i denna månad.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att genom ett i går hit ankommet telegram från Wenersborg underrättelse ingått, det ledamoten af denna Kammare Johannes Larsson från Elfsborgs län, stadd på resa till Riksdagen, funnit sig nödsakad qvarstanna i nämnda stad, intill dess att genom snöfall uppkomna trafikhinder hummit afhjelpas.

§ 3.

Hänvisning af motioner. Till behandling förekommo de å Kammarens bord hvilande motioner, och hänvisades:

Herr *S. B. Linnés* motion, N:o 23, till Stats-Utskottet;

Herr *C. G. Lindmarks* motioner, N:o 24 till Stats-Utskottet och N:o 25 till Bevillnings-Utskottet.

Vid föredragning af Herr *C. Johanssons* motion, N:o 26, yttrade:

Herr Hjelm: Alldenstund jag har haft rikt tillfälle att öfvertyga mig om huruledes tusentals tunnland åker, som lidit af frost, blifvit derifrån befriade genom torrläggning af närbelägna vattensjuka marker, samt huru tusentals tunnland vattensjuk odlingsmark genom utdikningen blifvit för kommande generationer tillgänglig för odling, och sålunda nationaltillgången ökas, kan jag icke annat än på det varmaste instämma i denna Herr *C. Johanssons* motion.

Derefter blef ifrågavarande motion jemte Herr Hjelm's nu afgifna yttrande hänvisad till Stats-Utskottet.

Vidare hänvisades:

Herrar *Carl Magnis* och *Lars Månssons* motion, N:o 27, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Carl Magnis* motion, N:o 28, till Bevillnings-Utskottet; *Hänvisning af motioner.*
 Herr *Joh. Edströms* motion. N:o 29, till Stats-Utskottet; (Forts.)

Herr *P. Nilssons* från Örebro län motion, N:o 30, till Lag-Utskottet;

Herr *Gunnar Erikssons* motion. N:o 31, till Lag-Utskottet;

Herr *J. P. Nilssons* motioner, N:is 32 och 33, till Lag-Utskottet;

Herr *A. Bäckströms* motion, N:o 34, till Lag-Utskottet;

Herr *Pehr Erikssons* motion, N:o 35, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *G. Nyblæus'* motion. N:o 36, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Fr. Malmbergs* motioner, N:o 37 till Stats-Utskottet och N:o 38 till Konstitutions-Utskottet;

Herr *A. Rundbäcks* motion, N:o 39, till Stats-Utskottet;

Herr *J. Sjöbergs* motion, N:o 40, till Stats-Utskottet;

Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 41, till Stats-Utskottet; och

Herr *P. Hübinettes* motioner, N:o 42 till Lag-Utskottet och N:o 43 till Bevillnings-Utskottet.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 1. angående antagande af tjenstemän och vaktbetjening i Riksdagens kansli.

§ 5.

Dernäst skedde föredragning af Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 2. om åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll. *skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll.*

I detta memorial hade Kanslideputerade hemställt: att Riksdagen måtte medgifva, att Kamrarnes protokoll vid innevarande riksmöte och framgent, intilldess annorlunda kan blifva förordnad, tryckas utan fortlöpande paginering och utdelas i häften, äfvensom att Kanslideputerade måtte bemyndigas att i denna angelägenhet vidtaga de ytterligare anordningar, hvilka kunna finnas vara af omständigheterna påkallade.

Den del af Kanslideputerades ifrågavarande memorial, som innefattade ofvanberörda hemställan lästes, hvarefter

Herr Gumælius anförde: Herr Talman! Mina Herrar! Jag är Herrar Kanslideputerade synnerligen tacksam för den allvarliga nitälskan, de visat för åstadkommande af en bättre ordning i afseende

Ang. tryckning af Kamrarnes protokoll.
(Forts.)

på tryckningen af Kamrarnes protokoll, och jag skall i detta afseende icke komma till något slut, som i väsendtligare mån skiljer sig från det, som blifvit af dem föreslaget; men jag vill dock hemställa om en liten förändring derutinnan.

Jag anhåller likväl att först få redogöra för hvilken omfattning detta arbete i själfva verket har, då derom något oklara föreställningar synas vara rådande. För detta ändamål har jag ombesörjt ett sammandrag angående myckenheten af trycket för andra Kamrarnes protokoll vid sista riksdagen. Uppställningen är noggrant gjord för hvarje sammanträde och sidorna räknade efter hela och halfva sidor, hvarjemte sammanräkning för de olika veckorna skett. Man finner då att, om vederbörande boktryckare fullgjort sitt åtagande att trycka tolf ark i veckan eller två om dagen, så hade icke förrän vid nionde veckan detta mått behöft öfverskridas. Först under 9:de och 10:de veckorna skulle det hafva blifvit något mera än tolf ark i veckan, nämligen knappa 3 ark öfver 12 i nionde och ytterligare 7 ark för mycket i tionde veckan. Men detta lilla öfverskott af tillsammans vid pass 10 ark skulle kunna hafva tagits igen till största delen under 11:te och 12:te veckorna samt den lilla återstoden under 13:de veckan, under hvilka tre veckor arket icke uppgick till 12. Först med den 15:de veckan, eller mot slutet af April, öfversteget trycket hvad vederbörande boktryckare i medeltal åtagit sig, så att på 15:de och 16:de veckorna trycket ökades med fem ark för hvardera veckan, på den 17:de med ytterligare sju ark och på den 18:de med fem ark, allt utöfver de tolf arken. Vid sammanräkning af uppgifterna för samtliga dessa 4 veckor, finner man, under förutsättning att manuskript i vederbörlig ordning lemnats, att vid riksdagens slut bort återstå $21\frac{1}{3}$ ark, hvilka vederbörande boktryckare, enligt den antagna regeln, bort hafva färdiga inom mindre än två veckor efter handskrifts mottagande. Under början af riksdagen var det först på den sjette veckan, som något större antal tryckark, då uppgående till 11, förekom: förut under de första 5 veckorna uppgick trycket till endast 1, 2 eller 3 ark i veckan; på den sjette, sasom redan sagts, till 11 ark, hvarefter 7:de och 8:de veckorna lemnade, den förra 3 och den senare 7 ark. Jag vill därför säga att Herrar Kanslideputerade ej torde, åtminstone för den närmaste framtiden, behöfva vidtaga några särskilda utomordentliga åtgärder för att få tryckningen ordnad efter behovet, och under de närmaste veckorna torde boktryckare kunna bereda sig att mottaga ett större arktal till tryckning i veckan.

För öfrigt har jag hört att man gjort sig besynnerliga föreställningar om den mängd arbetare och pressar, som skulle behöfvas för att trycka två ark om dagen, synnerligast när det ej behöfves större upplaga än 1.500 exemplar. Detta utgör nämligen blott en del af det dagliga arbete en snällpress kan åstadkomma; och då vi här i Stockholm hafva tryckerier med snällpressar i tiotal, torde det icke blifva så synnerligen svårt att få tryckningen hastigt verkställd.

om än med någon förhöjning i priset. Hvad åter sättningen beträffar, så måste jag medge att saken ställer sig något svårare, men dock icke värre, än att ett halft dussin skickliga sättare torde kunna åstadkomma ett par ark om dagen, och då här i Stockholm finnas sättare i hundratal, bör det icke möta någon större svårighet vid att anskaffa de par sextal sättare, som för hvardera Kammarrens protokoll äro behöfliga. Jag medgifver gerna att genom Herrar Kanslideputerades förslag någon större skyndsamhet i tryckningen bör ernas: det profblad, som Herrar Deputerade låtit bland oss utdela, innebär ock ett stort framsteg i denna riktning; men man kunde, enligt min åsigt, vinna än mera, om derjemte det gamla sättet i afseende på sidornas oafbrutna numrerings bibehölles.

Jag skulle därför vilja hemställa, att Kammarren måtte antaga blott senare delen af klämman i Herrar Kanslideputerades förslag, eller att »Kanslideputerade måtte bemyndigas att i denna angelägenhet vidtaga de ytterligare anordningar, hvilka kunna finnas vara af omständigheterna påkallade.»

Då det nu icke synes mig alltför mycket brådskande med beslutet om en sådan numreringsåtgärd, enär protokollen under de närmast följande veckorna icke lära blifva så synnerligen digra, och det väl kan hända att någon af Stockholms större boktryckare, om de få tid på sig, skulle kunna antaga sättare till nödigt antal och i öfrigt vidtaga erforderliga åtgärder, hvarigenom man skulle kunna vinna båda de åsyftade målen, nemligen numreringsföljd och skyndsamhet vid protokollens tryckning, så förefaller det mig lämpligast att Riksdagen icke nu binder sig genom att fatta något beslut, rörande den brutna numreringsföljden och protokollens fördelning i särskilda häften, utan lemnar Herrar Kanslideputerade fria händer. Jag anhåller därför hos Eder, Herr Talman, om proposition blott å den senare delen af Herrar Kanslideputerades nu föreliggande förslag.

Herr Walldén: Jag är visserligen tacksam för det förtroendevotum, som den siste ärade talaren synes ha velat gifva Kanslideputerade, men jag vågar för min del tro att det vore väl, om Kammarren bifölle i oförändradt skick hvad Kanslideputerade föreslagit. Jag tror nemligen, ja, jag är nästan viss om, att ett längre uppskof med frågans afgörande icke bör ega rum. Dermed är verkligen mera brådskande än den siste ärade talaren syntes antaga, ty det är gifvet, att ju längre man uppskjuter med att träffa aftal med boktryckarne om denna angelägenhet — och något aftal derom kan icke träffas innan man fått klart för sig huru man skall ställa — desto svårare blir det att få ett sådant aftal till stånd och desto mer måste vi foga oss efter de villkor, boktryckarne behaga uppställa. Det vore således, enligt min åsigt, lyckligt om vi vid detta tillfälle kunde besluta, att protokollet måtte få det utseende, som det här framlagda profvet utvisar. Det är visserligen möjligt, att detta sätt icke är det absolut bästa, men jag vågar dock påstå, att det under nuvarande förhållanden

Ang. tryckning af Kammarrens protokoll.
(Ports.)

Ang. tryckning af Kamrarnes protokoll.
(Forts.)

är det bästa möjliga. Naturligtvis skulle det vara fördelaktigast om man kunde bibehålla den fortlöpande sidoföljden, men jag betviflar att vi då skulle kunna få flera än två boktryckare, en för hvardera Kammaren; och om än det skulle lyckas att få deras löfte om att trycka 12 ark i veckan, har dock erfarenheten visat, att detta löfte icke uppfylles. Jag vill härmed visst icke hafva uttalat något klander emot boktryckarne, emär de i många fall icke sjelfve äro vållande till det öfverklagade dröjsmålet, helst det under nuvarande förhållanden är äfven för de större boktryckerierna svårt att erhålla ett tillräckligt antal arbetare. Kanslideputerade hafva tillfrågat åtskilliga af de förnämsta boktryckarne här i staden, och de hafva alla, utom en, förklarat det vara omöjligt att i hvarje vecka leverera tolf ark, eller det antal som erfordras, i fall vi skola öfverlåta tryckningen af hvardera Kammarens protokoll åt en enda boktryckare. Deremot hafva de förklarat sig villiga att sins emellan fördela arbetet. På det sättet skulle tryckningen af båda Kamrarnes protokoll komma att öfverlemnas åt fem boktryckare i stället för två, i hvilket fall tretio ark i stället för tjugufyra i veckan skulle kunna tryckas. Den olägenhet, som skulle uppkomma deraf, att sidoföljden måste upphöra, torde icke vara så särdeles stor. Den komme visserligen att leda dertill, att registret icke blefve fullkomligt lika lätt, som förut, att begagna. Men då hvarje häfte skulle förses med nummer och paginering, på sätt det framlagda profarket utvisar, samt i registret skulle med olika stil hänvisas till både nummer och sida, torde det blifva ganska lätt att finna hvad man söker. Då derjemte i marginalen skulle vid alla ärenden af någon vigt tryckas korta rubriker samt dessa rubriker skulle förnyas vid hvarje sidas början, så skulle detta utan tvifvel betydligt underlätta protokollets begagnande. Jag tror således att de anförda olägenheterna af den föreslagna förändringen icke äro så särdeles stora, i jämförelse med de sannolika fördelarna deraf, och hoppas derföre att Kammaren lemna sitt bifall till Deputerades förslag.

Herr Grefve Posse: Jag ber också att till Herrar Deputerade få hembära min tacksamhet för det förslag, som de här framlagt och som, enligt min uppfattning, kommer att leda till betydliga förbättringar. Jag har hört tvifvel framkastas af den förste talaren derom att detta sätt för tryckningen icke vore det bästa, som kunde vinnas. Men han måste dock medgifva, att det var det bästa, som för närvarande kunde ernås, och syntes således icke heller hafva haft några allvarsamma betänkligheter för bifall till förslaget. Vi hafva alla erfarenhet utaf de olägenheter, som medfölja en långsam expedition af protokollets tryckning, ty denna hann icke afslutas förrän långt in på hösten förlidet år, och jag kan icke föreställa mig att det skulle kunna leda till någon fördel, om vi uppsköte frågans afgörande. Jag tror således att vi böra vid detta tillfälle bifalla hvad Deputerade hemställt.

Herr Sjöberg: Jag anhåller att få göra några tillägg till hvad min värde medbroder, Herr Wallden, redan anfört i ämnet. Först är jag dock naturligtvis lika skyldig, som villig, att hembära de begge föregående talarne Herrar Gumælius och Grefve Posse min tacksamhet, för det sätt, hvarpå de upptagit denna fråga och förklarar sig vilja understödja densamma. Jag ber emellertid att få framhålla vigten deraf, att Kammaren nu lemnar sitt bifall till det af Kanslideputerade föreslagna sätt att anordna tryckningen af Kamrarnes protokoll, på samma gång jag vågar uttala den förhoppning, att Kamrarnes Herrar ledamöter ganska snart skola finna att detta sätt, utur synpunkten att inom möjligen kortaste tid få sagda protokoll till trycket befordradt, har afgjort företräde framför det hittills använda. Hvad vi i detta afseende föreslagit har nemligen det närmaste sammanhang med den nu beslutade förändring i arbets-sättet för denna Kammares notarier, jemte hvilken förändring vi tänkt oss en betydlig inskränkning af den tid, som nu är medgifven dels sekreteraren för uppsättning af det s. k. stomprotokollet och dels för Herrar ledamöter att justera sina afgifna yttranden. Så skulle t. ex. protokollet öfver ett sammanträde på lördagen i den ena veckan kunna vara uppsatt och justerad kl. 10 derpåföljande onsdag samt kl. 11 samma dag färdigt att till tryckeriet aflemmas. Under förutsättning häraf samt att det nu föredragna memorialet bifalles, kan protokollet med temlig säkerhet antagas vara färdigtryckt påföljande lördag. I alla händelser skulle det icke dröja mer än 8 till 10 dagar innan protokollet öfver en debatt kunde fullständigt och i tryck företes.

Dessa fördelar äro så väsendtliga, att, om det än skulle anses ligga någon olägenhet i den s. k. afbrutna sidoföljden, sådant dock knappt förtjenar något afseende. De Herrar ledamöter af Kammaren, som funnit sig föranlätne att forska i Svensk Författningssamling, hafva utan tvifvel väl bemärkt, att der under mer än 40 års tid begagnats samma numrering och paginering, som, enligt hvad det här i Kammaren utdelade profbladet utvisar, nu vore meningen att använda vid Kammares protokoll. Detta sätt tror jag också icke vara förenadt med några synnerligen stora svårigheter. Man må nu tänka sig registret på olika sätt uppställt. Vi hafva sökt utfinna den bästa och beqvämaste anvisning för att återfinna de särskilda ämnen, man söker, och jag tror mig kunna antaga, att, efter någon öfning, synnerliga svårigheter icke skola möta dervid. Fördelen å andra sidan är dock, såsom jag redan påpekat, ganska gifven, nemligen att inom den närmast beräkneliga tid kunna erhålla i tryck dessa protokoll, som, i fall det förevarande förslaget icke godkännes och talsamheten i Kammaren enligt all förmodan icke blir mindre vid denna riksdag än förr varit fallet samt slutligen protokollen komma att på ett annat sätt utvidgas, såsom också är ifrågasatt. — vi icke kunna emotse blifva, jemte registren deröfver, fullständigt tryckta förr än in emot nästkommande Oktober

Ang. tryckning af Kamrarnes protokoll.
(Forts.)

Ang. tryckning af Kamrarnes protokoll.
(Forts.)

eller November månad, eller möjligen först vid början af nästa riksdag. Jag hoppas emellertid att nyss omnämnda profblad, för hvilket vi hafva Herr Walldén's godhet att tacka, på ett tillfyllestgörande sätt skall åskädliggöra fördelen af den ifrågasatta förändringen.

Jag skulle kunna hafva en och annan anmärkning att göra mot hvad Herr Gumelius nyss yttrat. Särskildt vägar jag, ehuru icke tekniker, påstå att hvad han rörande detta ämne i tekniskt hänseende talar om den produkt, som sex sättare skulle kunna lemna, icke håller streek med de uppgifter jag i detta afseende af en boktryckare erhållit. Emellertid har hos sex af hufvudstadens förnämste boktryckare förfrågan gjorts, huruvida de ville under den förutskattning, Kanslideputerades nu förevarande memorial innehåller och som jag nyss antyd, åtaga sig tryckningen af Kamrarnes protokoll, och af dessa sex hafva fem förklarat sig benägna att fördela detta arbete sig emellan; och det vill synas mig, att dessa herrar under en tid, då boktryckerierna äro öfverhopade af så kalladt privattryck, icke uppfattat saken företrädesvis såsom en finansiell affär — ty vi hafva formligen fått begära nämnda åtagande af dem — utan de hafva förbundet sig dertill af en viss patriotism samt intresse för Riksdagens förhandlingar. Vi få därför icke spämma bågen för högt, enär eljest fara är att allt går om intet; utan fastmer tillråder jag, att något hinder icke måtte läggas mot att kontrakt angående tryckningen må så snart som möjligt få uppgöras på de grunder, som i memorialet angifvas; i hvilket fall man torde kunna med säkerhet påräkna att ända till tretio tryckark af Kamrarnes protokoll skulle kunna afrennas i hvarje vecka.

Herr Jöns Rundbäck: Den fördel, som skulle vinnas derigenom, att den fortlöpande pagineringen af protokollen bibehölles, vore visserligen ganska stor, men jag anser att den förlust, som uppkomme genom densamma's upphörande, skulle uppvägas genom den af Herrar Deputerade föreslagna förändringen, isynnerhet om i marginalen rubriker komme att utsättas. Herrar Deputerade hafva lofvat att söka underlätta uppsökandet af ämnena, så att vi kunde finna rätt på hvad vi önskade. Jag tager mig deraf, och på grund af den framställning, som Deputerade gjort om bemyndigande för dem att vidtaga ytterligare anordningar, anledning att föreslå en ändring äfven i ett annat afseende, såvidt en sådan låter sig göra. Såsom Herrarne veta, står i protokollet före diskussionen om t. ex. fjerde hufvudtiteln följande: »föredrogs 15 punkten etc.», men der står ej nämndt, hvarom denna punkt handlar. Jag skulle således önska, att, när en fråga förekommer, innehållit deraf i hvarje särskildt fall, ehuru dock i största korthet, blefve i protokollet angifvet. På samma gång jag får hembära min tacksamhet till Herrar Deputerade för deras förslag, hoppas jag att detsamma med nämnda lilla förändring, måtte af Kamraren bifallas.

Herr Gumælius: Jag har begärt ordet endast för att återtaga mitt yrkande. Jag föreställde mig att det förslag, jag tog mig friheten framställa, innefattar ett större förtroende votum åt Herrar Kanslideputerade än de sjelfva begärt. Men då de begge härvarande Deputerade med värma motsatt sig detsamma, får jag inskränka mig till att yrka bifall till deras framställning.

Medan jag har ordet, får jag göra ett litet tillägg med anledning af den senaste talarens yrkande. Såsom ledamot af den nämnd, som fick sig uppdraget att tillsätta Kammarens kansli, kan jag nemligen meddela den ärade talaren, att den af honom gjorda framställningen jemväl i denna nämnd kom på tal sasom ett önskningsmål, samt att sekreteraren lofvat att, hvad denna Kammare vidkommer, å protokollen för denna riksdag tillämpa just en sådan anordning, som talaren åsyftat.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Gumælius numera återtagit sitt särskilda yrkande, gaf Herr Talmannen, i enlighet med den mening, som för öfrigt under öfverläggningen förekommit, proposition på bifall till Kanslideputerades förslag i oförändradt skick, och blef denna proposition med ja besvarad; och hade alltså nämnda förslag af Kammaren bifallits.

§ 6.

Herr Gumælius begärde ordet och yttrade: Från denna plats har jag någon gång förr gifvit uttryck åt en, som jag tror, allmän önskan, att betydlig nedsättning måtte göras i antalet af Riksgäldskontorets personal, beträffande såväl fullmäktige som kontorets tjänstemän. Sedan senaste riksdag har tjänstemännens antal blifvit nedsatt till hälften, och finnes nu nära nog en fullmäktig för hvarje tjänsteman. Jag inser väl de grannlagenhetsskäl, som hindrat fullmäktige att framställa något förslag angående deras egen ställning, och bland dessa skäl är äfven grundlagens bud att fullmäktige skola vara 7 till antalet. Jag tror mig emellertid hafva funnit en utväg att, med åttlydnad af detta grundlagens bud, ävägabrinda fullständigare öfverensstämmelse mellan fullmäktiges antal samt omfånget och arten af deras göromål, den nemligen, att antalet af i Riksgäldskontoret ständigt *tjenstgörande* fullmäktige nedsattes till det, som i verkligheten behöfves. Fyra af fullmäktige åtnjuta dessutom så låg aföning att man ej med skäl kan begära, att de hela året skola uppehålla sig i Stockholm för fullgörande af det uppdrag, Riksdagen åt dem lemnat. Jag hemställer derföre att Riksdagen vid granskning af arbetsordningen för Riksgäldskontoret ville taga i öfvervägaude, om ej antalet af ständigt tjenstgörande fullmäktige skulle kunna förminskas och de öfrige endast vid behof till tjenstgöring inkallas. I detta syfte har jag äran afgifva följande motion.

Ang. tryckning af kammarens protokoll.
(Forts.)

Härefter afgaf Herr *Gumælius* sin berörda motion, som afsåg förändrade bestämmelser i fråga om fullmäktiges i Riksgäldskontoret tjänstgöring; och blef denna motion, hvilken i ordningsföljden af motioner erhöi N:o 44, på begäran bordlagd.

Vidare anmäldes och inlemnades motioner af:

Herr *O. P. Rylander*, N:o 45, med förslag till ändringar i nu gällande tulltaxa;

Herr *G. Bolin*, N:o 46, angående upphäfvande af den frälse-ränteegare tillkommande lösningsrätt till frälsskattehemman;

Herr *A. Johansson*:

N:o 47, angående förändrad lydelse af 43 § 3 mom. i Kongl. förordningen den 9 Juni 1871 angående fattigvården; och

N:o 48, angående ändring i gällande författningar rörande sät-tet för bestämmande af skjutslegan vid de gästgifverier, der entre-prenadskjuts icke finnes;

Herr *Joh. Andersson* från Jönköpings län, N:o 49, angående förändrade föreskrifter rörande skyldigheten att bygga och under-hålla allmänna broar, lands- och häradsvägar;

Herr *M. Ekström*, N:o 50, med förslag till ändring i § 52 af gällande legostadga;

Herr *Samuel Johansson*, N:o 51, om anvisande af ett anslag å 500,000 kronor att, enligt Kongl. Maj:ts disposition, användas till lättnad af roterings- och rustningsbesväret;

Herr *Christen Assarsson* m. fl., N:o 52, med förslag till ord-nande af skjutsväsendet, samt om beviljande af anslag för detta ändamål;

Herr *Jöns Andersson*, N:o 53, med förslag till ändringar i gällande föreskrifter rörande vägunderhållningsskyldigheten;

Herr *Sven Nilsson* i Efveröd:

N:o 54, om rättighet för församlingarne i Lunds stift och Hal-land att till kyrkotjenstens uppehållande och församlingarnes skol-väsende använda den afgift, som under namn af helgonskyld nu ut-göres till klockarne; och

N:o 55, om förändring i sättet för sammankallande af menig-het till gemensam öfverläggning inför domhafvanden;

Herr *Pehr Nilsson* i Wittjerf:

N:o 56, om underdånig skrifvelse i ändamål att inskränka ut-lemnandet från apotek af rusgifvande drycker;

N:o 57, om underdånig skrifvelse angående förbud mot s. k. gårdfarihandel, samt ordningsreglers föreskrifvande i afseende å så-dana marknader, som utlysas af enskilde; och

N:o 58. om befrielse från erläggande af stämpelpappersafgift för skuldebref och andra fordringsbevis;

Herr *L. J. Falander*, N:o 59, om ändring af lagens stadgande i 6 § 20 kap. Byggninga-balken. rörande damluckas öppenhållande;

Herr *J. Andersson* från Östergötlands län:

N:o 60, angående medgifvande af skatteköpsrätt till sådana kronohemman, som blifvit från kungsgård eller annan kronans egendom lagligen afskiljde; och

N:o 61, angående till- och afträdestid för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor;

Herr *A. P. Danielsson*:

N:o 62, angående tillägg till § 3 af Kongl. Förordningen om landsting den 21 Mars 1862; och

N:o 63, angående ändring af 9 § mom. 1 af Kongl. Förordningen angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordsöndring den 6 Augusti 1864;

Herr *Jöns Rundbäck*:

N:o 64, om beviljande af ett förslagsanslag, att under vissa villkor användas till understöd för rotehållet vid legning af rekryter; och

N:o 65, angående ändring uti 3 och 4 §§ af nu gällande förordning angående stämpelpappersafgiften;

Herr *R. Törneblad*, N:o 66, angående beviljande af årlig pension åt framlidne navigationsföreståndaren C. G. Bloms enka Gustafva Lindberg;

Herr *A. W. Wigardt*, N:o 67, angående förhöjning i anslaget till folkskoleinspektionen samt förbättring af folkskoleinspektörernes aflöningsvillkor:

Herr *Jonas Jonasson* från Kalmar län, N:o 68, derom att, med undantag af vissa naturaprestationer, folkskolelärares aflöning i öfrigt måtte utgå af statsmedel;

Herr *Nils Peterson*, N:o 69, om tjensteårsberäkning för vid folkhögskola antagne lärare:

Herr *August Petersson* från Blekinge län:

N:o 70, derom att folkskolelärares kontanta aflöning måtte utgå af statsmedel;

N:o 71, om reservskjutsens öfvertagande af staten eller höjning, i vissa fall, af skjutslegan; och

N:o 72, om ändring af § 8 af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

Herr *Anders Persson* m. fl., N:o 73, om ändring af § 11 uti *Andra Kammarens Prot. 1875, N:o 2.*

Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

Friherre *John Ericson*, N:o 74, om återlemnande till Gross-handlaren A. F. Ericssons sterbhusdelegare af en i Riksbanken depoterad skuldförbindelse;

Herr *J. A. Lyth*, N:o 75, om anvisande af ett förslagsanslag för bekostande under vissa vilkor af friplatser vid enskilda elementarläroverk åt obemedlade lärjungar;

Herr *Per Nilsson* från Christianstads län, N:o 76, om tillägg till gällande folkskolestadga, i syfte att hädanefter i hvarje folkskola skall meddelas undervisning i Rikets grundlagar m. m.;

Herr *C. A. Larsson*:

N:o 77, derom att hvitbetssockerfabrik skall vara fri från accis under de 10 första åren af sin verksamhet; och

N:o 78, derom att af statsverkets inkomster måtte afsättas ett belopp af tio millioner kronor till en reservfond att vid framtida behof användas, samt med förslag rörande sättet för denna fonds förräntande m. m.; samt

Herr *Ola Månsson*, N:o 79, om reserverande af Riksbankens för år 1874 upplupna vinst till användning uteslutande för Bankens egna ändamål.

Samtliga ofvan uppräknade motioner bordlades.

§ 7.

Föredrogs och bordlades Banko-Utskottets nu inkomna memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Torsdagen den 28 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

§ 2.

Till behandling förekommo de i gårdagens sammanträde bordlagda motioner.

Efter föredragning af Herr *A. Gumælii* motion, N:o 44, angående förändrade bestämmelser i fråga om Herrar Fullmäktiges i Riksgälds-kontoret tjänstgöring, anförde

Herr Hæggström: Då det af Herr Gumælius väckta förslag, så vidt jag kan bedöma, icke gerna kan förorsaka någon olägenhet men väl medföra åtskilliga fördelar såväl för Riksgälds-kontoret som för dess Fullmäktige, önskar jag förslaget all framgång och hoppas att detsamma i Stats-Utskottet måtte få röna den välvilja och det afseende, som det förtjenar.

Motionen jemte Herr Hæggströms i anledning af densamma nu afgifna yttrande hänvisades till Stats-Utskottet.

Vidare skedde hänvisning af:

Herr *O. P. Rylanders* motion, N:o 45, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *G. Bolins* motion, N:o 46, till Lag-Utskottet;

Herr *A. Johanssons* motioner, N:o 47 till Tillfälligt Utskott och N:o 48 till Lag-Utskottet;

Herr *Joh. Anderssons* från Jönköpings län motion, N:o 49, till Lag-Utskottet;

Herr *M. Ekströms* motion, N:o 50, till Lag-Utskottet;

Herr *S. Johnsons* motion, N:o 51, till Stats-Utskottet;

Herr *Christen Assarssons* motion, N:o 52, till Stats-Utskottet;

Herr *Jöns Anderssons* motion, N:o 53, till Lag-Utskottet;

*Hänvisning af
mottoner.
(Forts.)*

Hänvisning af
motioner.
(Forts.)

Herr *Sven Nilssons* i Efveröd motioner, N:o 54 till Tillfälligt Utskott och N:o 55 till Lag-Utskottet;

Herr *Pehr Nilssons* i Wittjerf motioner, N:is 56 och 57 till Tillfälligt Utskott samt N:o 58 till Bevillnings-Utskottet;

Herr *L. J. Fahlanders* motion, N:o 59, till Lag-Utskottet;

Herr *J. Anderssons* från Östergötlands län motioner, N:o 60 till Stats-Utskottet och N:o 61 till Tillfälligt Utskott;

Herr *A.P. Danielssons* motioner, N:o 62 och 63, till Lag-Utskottet;

Herr *J. Rundbäcks* motioner, N:o 64 till Stats-Utskottet och N:o 65 till Bevillnings-Utskottet;

Herr *R. Törnebladhs* motion, N:o 66, till Stats-Utskottet.

Då dernäst till föredragning anmäldes Herr *A. W. Wigardts* motion, N:o 67, angående förhöjning i anslaget till folkskoleinspektionen samt förbättring af folkskoleinspektörernas aflöningsvilkor, anförde motionären

Herr Wigardt: Då den sista punkten af klämman i min motion icke lärer få behandlas af samma Utskott, som kommer att handlägga de öfriga punkterna, så anhåller jag vördsamt att få återtaga nämnde punkt.

Uppå derom af Herr Talmannen gifven proposition, biföll Kamraren, det motionären, enligt begäran, finge återtaga sitt under Litt. C i förevarande motion framställda förslag; hvarefter motionen i dess öfriga delar hänvisades till Stats-Utskottet.

Vidare skedde hänvisning af:

Herr *J. Jonassons* från Kalmar län motion, N:o 68, till Stats-Utskottet;

Herr *Nils Peterssons* motion, N:o 69, till Tillfälligt Utskott;

Herr *August Peterssons* från Blekinge län motioner, N:o 70 och 71 till Stats-Utskottet och N:o 72 till Lag-Utskottet;

Herr *Anders Perssons* motion, N:o 73, till Lag-Utskottet;

Friherre *John Friesons* motion, N:o 74, till Banko-Utskottet;

Herr *J. A. Lyths* motion, N:o 75, till Stats-Utskottet;

Herr *Pehr Nilssons* från Christianstads län motion, N:o 76, till Tillfälligt Utskott.

Beträffande Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 77, som derefter till behandling förekom, yttrade

Herr Granlund: Jag ber att få instämma i denna motion. Jag gör det så mycket hellre, som erfarenheten visat, att, redan innan denna beskattning pålades, den ifrågavarande nya fabrikationen gick med betydlig förlust. Jag gör det äfven därför, att jag anser det vara mindre välbetänkt att beskatta en binäring till jordbruket, som hufvudsakligen lemnar de råämnen, hvilka användas af denna fabrikation. Jag önskar alltså motionen all framgång.

*Hänvisning af
motioner.
(Forts.)*

Och blef motionen, jemte hr Granlunds här ofvan intagna yttrande, hänvisad till Bevillnings-Utskottet.

Slutligen hänvisades:

Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 78, till Stats-Utskottet; och

Herr *Ola Månssons* motion, N:o 79, till Banko-Utskottet.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Banko-Utskottets memorial N:o 1, med öfverlemnande af Fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

§ 4.

Till motions afgifvande hade anmält sig:

Herr Dickson, som muntligen anförde: Under gårdagens sammanträde väcktes af Herr Carl Anders Larsson en motion, N:o 77, hvilken numera blifvit till Bevillnings-Utskottet remitterad. Den afsåg, att vitbetsockerfabrikerna skulle vara fria från accis under de tio första åren af deras verksamhet; och motionären har sökt visa, att denna rörelse för närvarande drager en beskattning af 50 procent af råvarans värde.

I likhet med nämnda motionär anser äfven jag, att en sådan beskattning är högst obillig, och jag önskar lifligt, att hvarje för landet nyttig och naturlig näring icke må underkastas *någon* skatt utan få fritt utveckla sig. I detta syfte vill jag också nu afgifva följande motion;

hvarrefter Herr Dickson framlemnade motionen N:o 80, angående upphäfvande af tull å råsocker samt ändring i gällande bestämmelser om tull å raffineradt socker.

Vidare afgäfvos motioner af:

Herr *J. G. Granlund*, N:o 81, om anvisande af förslagsanslag för befordrande af undervisning i ritning vid rikets folkskolor;

Herr *C. J. Rossander*, N:o 82, angående löneförhöjning åt de sex intendenterna vid Riksmuseum, föreståndaren för den meteorologiska anstalten, amanuensen vid samma anstalt, samt Riksmusei konservator;

Herr *J. Rutberg*, N:o 83, om anvisande af årlig pension åt aflidne Kronofogden *Hans Wilhelm Hacksells* enka och oförsörjda döttrar;

Herr *C. I. Bengtsson*, N:o 84, om förändring i lagens stadganden rörande allmänna vägars och broars underhåll;

Herr *J. Englander* yttrade: Då, enligt officiella redogörelser, årligen importerar en oerhörd mängd af viner, maldrycker och spirituosa samt öfriga, såsom nödvändiga, till födoämnen användbara varor, hvilka äfven inom vårt eget land tillverkas, har jag med den motion jag nu går att aflemna afsett, det kontrollörer böra anställas vid tullverken och, om så behöfves, äfven på andra tjenliga ställen inom landet för att utföra en noggram kontroll deröfver, att icke några för helsen skadliga tillsatser finnas i dessa varor.

Skulle det Utskott, som kommer att behandla denna fråga, anse mitt förslag utförbart i anseende till det alltför stora antal kontrollörer som för förslaget genomförande blefve erforderligt, hoppas jag att Utskottet, om det ej vill föreslå ett förökadt antal tulltjenstemän på ordinarie stat, åtminstone skall medgifva att ett extra anslag för berörda ändamål måtte anvisas;

och aflemnade derefter motionen N:o 85, om anvisande af medel för anställande af kontrollörer, med åliggande att granska beskaffenheten af utifrån importerade viner m. m.;

Friherre *G. af Schmidt*, N:o 86, om anvisande af medel att, enligt länsstyrelsernas förfogande, användas till bestridande af kostnader för brottslingars efterspanande och gripande;

Herr *Erik Olsson*, N:o 87, angående ändring i lagens stadgande om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer;

Herr *Lasse Jönsson*, N:o 88, om beredande på ministeriel väg af sådan öfverenskommelse mellan Sverige, Danmark och Tyskland, att, när innevånare från det ena landet under fem års tid oafbrutet vistats inom något af de öfriga rikena, de skola å senaste vistelseorten åtnjuta hemortsrätt;

Herr *E. Clairfelt*, N:o 89, om förändring i Kongl. Förordningen den 21 december 1857 angående föreskriften om lagfart å testamenterad fast egendom;

Herr *Hans Larsson*:

N:o 90, angående öppnande i Sundsvall eller annan vigtig handelsort af ytterligare ett afdelningskontor af Riksbanken; och

N:o 91, rörande användningen af 1874 års bankovinst uteslutande för bankens egna ändamål;

Herr *J. Sandstedt*:

N:o 92, derom att de för tillverkning och försäljning af brännvin stadgade särskilda afgifter måtte sammanslås till en enda till

statsverkets ingående skatt, samt om ersättning åt landstingen, hushållningssällskapen och kommunerna af statsmedel för den till dem nu utgående andel af bränvinsförsäljningsafgiften m. m.; och

N:o 93, rörande förändrad lydelse af §§ 58 och 110 af Kongl. Stadgan om skiftesverket i Riket den 9 november 1866;

Herr *A. P. Andersson*, N:o 94, angående öfverflyttning på kommunalnämndens ledamöter af den skyldighet, som nu åligger sexman att vid mantalskrifningen närvara;

Herr *P. Näsman*:

N:o 95, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande framläggande af förslag till skjutsningsväsendets fullständiga ordnande på sådant sätt, att jordbruket icke måtte komma att deraf särskildt betungas; samt

N:o 96, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att erhålla förslag till förändrade stadganden rörande byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

Herr *J. Andersson* från Göteborgs och Bohus län, N:o 97, om ändring af § 4 punkten 5 af gällande folkskolestadga;

Herr *Ola Andersson*:

N:o 98, om förklaring af hvad vid markegångstaxornas tillämpning med ordet »afradsgild» rätteligen må förstås samt med förslag till åtskilliga iakttagelser i afseende å markegångssättningarne; och

N:o 99, om ersättning åt för brott lagligen häktad person, hvilken sedermera befundes oskyldig;

I afseende å sistberörda motion yttrade Herr Åke Andersson: Om jag icke misstager mig väcktes af Ola Jönsson i Kungshult vid förra riksdagen en motion i samma syfte som denna. Jag understödde då densamma och ber nu att få instämma jemväl i denna motion.

Herr *J. Fahlén* afgaf motion N:o 100, angående förhöjning af lärarnes vid de högre folkskolorna aflöning;

Herr *Joh. Jönsson*:

N:o 101, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att personer, som innehafva mindre lägenheter under sådana militieboställen, hvilka äro för utarrendering afsedda, måtte under vissa villkor varda vid samma lägenheter bibehållna; och

N:o 102, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande ändring i bestämmelserna angående byggnads- och underhållsskyldighet af allmänna broar samt lands- och häradsvägar;

Herr *Olof Andersson* från Christianstads län, N:o 103, angående förhöjning af skjutslegan;

Herr *A. Johansson*, N:o 104, angående ändring af 16 kap. 2 § Ärfdabalken;

Herr *P. Hammarberg*, N:o 105, angående höjande af tillverkningsafgiften å bränvin och i följd deraf jemväl förhöjning af importtullen för spritvaror;

Friherre *A. H. Fock*, N:o 106, angående beviljande af ersättning för kostnader, som varit förenade med förre handelsagenten G. L. Lundqvists efterspanande, gripande och hemskaffande;

Herr vice Talmannen *O. Wijk*, N:o 107, angående granskning af de i underrättelserna till tulltaxan upptagna bestämmelser om tullrestitution vid varuinförsel till Norge m. m.;

Herr *E. Leijer*:

N:o 108, tillägg till § 37 i gällande förordning om bränvinstillverkning;

N:o 109, angående tillägg till §§ 49 och 50 i förordningen om vilkoren för försäljning af bränvin den 18 september 1874; och

N:o 110, om beviljande af anslag till reparation och förstärkning af vägbrytaren vid Visby hamn;

Tilläggande vid afgifvandet af sistnämnda motion Herr Leijer muntligen: Ehuru jag har de starkaste skäl att antaga, att en Kongl. proposition kommer att i ämnet afgifvas. anhåller jag dock att Stats-Utskottet behagade fästa uppmärksamhet vid de motiv jag i min motion framställt.

Ytterligare afgäfvos motioner af:

Herr *P. Olsson*, N:o 111, om beviljande af dyrtidstillägg för år 1874 åt rektorn vid Engelholms offentliga läroverk E. L. Borgström;

Herr *Jan Andersson*, N:o 112, angående omorganiserande af landtbruksskolorna i riket;

Herr *J. L. Svensson*, N:o 113, angående åtskilliga förändringar i lagens stadganden rörande förvaltningen af omyndigs egendom;

Herr *Th. Elfstedt*, N:o 114, om förhöjning i dagtraktamentet för städernas magistratspersoner och borgare, som biträda vid besigtningar, inventeringar, värderingar, syner och dylika förrättningar för kronans räkning;

Herr *J. F. Fredricson*, N:o 115, derom att artikeln sulläder och bindsulläder måtte få i riket tullfritt införas;

Herr *Bengt Olofsson*, N:o 116, om ändring i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet den 21 December 1857;

Herr *O. B. Olsson*:

N:o 117, om dyrtidstillägg för år 1876 under vissa vilkor åt myntmästaren, myntkamreraren och myntproberaren; och

N:o 118, om beviljande af ett extra förslagsanslag till rikets folkhögskolor;

Herr *C. J. Kjellman*:

N:o 119, om underhållande af by- och utfartsvägar; och

N:o 120, derom att kronans till betalning af uppsyningsmannen P. Lagergren vid 1874 års utgång återstående oguldna fordran må varda honom eftergifven och afskrifven:

Herr *C. F. Lundström*:

N:o 121, om vidtagande af åtgärder för handelsdomstolars införande i rikets större städer; och

N:o 122, derom att vissa tull underkastade artiklar må förklaras vara vid införsel till riket tullfria;

Herr *O. Thorell*, N:o 123, angående beviljande af visst årligt anslag åt hvarje fullständigt elementarläroverk för qvinlig ungdom;

Herr *O. Ahlström*, N:o 124, angående upphäfvande af de enligt lag och författningar gällande bestämmelser i fråga om rättighet för viderboende eller nabo att lösa försäld eller pantevis uppbuden fastighet i stad;

Herr *W. Walldén*, N:o 125, om införande i Riksgälds-kontorets blifvande reglemente af föreskrifter i fråga om tryckningen af Kamrarnes protokoll:

Herr *A. W. Staaff*:

N:o 126, om utfärdande af föreskrifter till förekommande deraf att barn, före inhemtandet af de nödigaste skolkunskaper, anställas i handel, handtverk och fabriker; och

N:o 127, om ändring i stadgandet rörande den årliga afgift, som vid läroverk för kvinnor bör för lärjunge erläggas;

Herr *Gunnar Eriksson*, N:o 128, derom att de särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin må utbytas mot en till statsverket ingående tillverkningskatt:

Herr *C. Treffenberg*:

N:o 129, om anslag för år 1876 dels till bidrag för vägars anläggning, underhåll eller förbättring, och dels till undersökningar m. m. för allmänna arbeten; samt

N:o 130, med förslag till skjutsningsväsendets ordnande.

Samtliga här ofvan upptagna motioner blefvo hvar efter annan bordlagda.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets Memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af Fullmäktige i Riksgälds-kontoret afgifna berättelse.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens ofvan antecknade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes nu kl. 2. e. m. men sammankommo åter

kl. 7 e. m.

och ledde Herr vice Talmannen, i anseende till hinder för Herr Talmannen, under sammanträdet fortsättning Kammarens förhandlingar.

§ 7.

Följande motioner anmälles, nemligen af:

Herr *J. A. Åstrand*:

N:o 131, dels om meddelande af föreskrifter rörande kontrollen öfver de enskilda jernvägarne och dels om beviljande af ett förslagsanslag för sådant ändamål; och

N:o 132, dels derom att arbetare vid jernvägsbyggnader måtte ställas under krigslagarne m. m., och dels om beviljande af ett särskildt förslagsanslag till bestridande af de kostnader, som af berörda anordning blefve en följd:

Herr *C. E. Hjelm*:

N:o 133, angående förändrade föreskrifter om allmänna vägars underhåll vintertiden;

N:o 134, angående restitution till fabriksidkaren J. S. Svensson af förskottsvis erlagd bränvinstillverkningsafgift för åren 1868 och 1869; och

N:o 135, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beredande af utsträckt undervisning åt döfstumma;

Herr *Fr. Malmberg*, N:o 136, angående riktningen af norra stambanans fortsättning från Hybo till Krokomb;

Herr *C. F. Toll*, N:o 137, angående pension åt f. d. kvartermästaren vid Kongl. krigsskolan å Carlberg, majoren J. G. Lyström;

Herr *J. G. Granlund*:

N:o 138, angående förhöjning af det till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare nu utgående anslag; och

N:o 139, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande skärpning i gällande fiskeristadgas bestämmelser angående skydd för spädare fiskyngel;

Herr *A. Lyth*, N:o 140, om anvisande af ett förslagsanslag å 100,000 kronor, att dermed bereda ökning i lärares och lärarinnors vid småskolor lönevilkor;

Herr *Joh. Jonsson*:

N:o 141, om underdånig skrifvelse, i syfte att förslag måtte utarbetas till förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse; och

N:o 142, om utarbetande af förändrade bestämmelser rörande församlings skyldighet att bygga och underhålla prestgårdsbyggnad;

Herr *P. O. Hörnfeldt*, N:o 143, angående upphörande i vissa fall af församlingarnes skyldighet att bygga och underhålla s. k. tiondelada;

Herr *Hans Andersson*, N:o 144, angående försäljning till skatte af vissa militieboställen;

Herr *A. P. Danielsson*, N:o 145, om afgifvande vid hvarje riksdags början af summariska redogörelser för de under K. Arméförvaltningen ställda kassors och fonders förvaltning;

Herr *Magnus Jonsson*, N:o 146, angående befrielse för rotehållarne från skyldigheten att till regementsmötena fortskaffa den s. k. trossen samt om anslag för detta ändamål;

Herr *Åke Andersson* anförde muntligen: Då jag nu går att väcka en motion, som rör rusthållarne vid indelta kavalleriregementena, så får jag på förhand förklara, att det är med en viss tvekan jag nu framkommer med densamma, emedan det möjligen skulle kunna tydas derhän, att min önskan vore att indelningsverket bibehölles. Detta är icke min mening. Jag är dock fullt öfvertygad om, att det kommer att dröja flera år innan man blir från indelningsverket fri, under hvilken tid flera enskilda rusthållare kunna komma att lida stora förluster. De ledamöter af denna Kammarer som äro från de orter på hvilka rustningstungan hårdast hvilat, hafva sig noggsamt bekant, hvilken kostnad denna tunga medför, helst under nuvarande höga prisförhållanden, särskildt hvad angår hästar. Ej heller torde det vara obekant, att en och annan rusthållare under möten och marscher antingen helt och hållet förlorat sin häst eller ock fått den skadad och odugliggjord till vidare tjenst — en erfarenhet som vi isynnerhet hafva från de stora fälttjenstöfningarne. Af statsrådsprotokollet för den 9 dennes i fråga om landtförsvaret, finna vi äfven, att de stora fälttjenstöfningarne, om hvilka der talas, äro ännade att blifva årliga, hvarigenom dylika af mig antydda förluster för rusthållarne komma att oftare inträffa. Jag skulle i detta afseende kunna åberopa flera fall, men inskränker mig till att påpeka endast ett, nemligen att en af de bästa kavallerihästar i min ort genom inre åkomma, troligen förorsakad af öfveranstängning vid de senaste stora fälttjenstöfningarne i Skåne, blef obrukbar så väl till vidare tjenstgöring vid regementet som till arbete, samt att den häst, som i stället inköptes, vid det första möte han begagnades föll ned död. Med hänsyn till sådana förhållanden torde med skäl kunna vädjas till den allmänna rätts- och billighetskänslan samt

framställas anspråk på statens mellankomst i så utomordentliga fall. Jag har derföre, på de vidare skäl, som i motionen blifvit anförda, tillåtit mig föreslå följande; hvarefter Herr Åke Andersson afgaf motionen

N:o 147, angående beviljande af anslag till beredande af ersättning för rustningshästar, som under fältöfning blifva skadade; äfvensom motionen

N:o 148, angående förhöjning af det statsanslag, som utgår till lön åt lärare och lärarinnor vid folkskolor;

Herr *Pehr Benjaminsson*:

N:o 149, om förändrad lydelse af 9 och 12 §§ i Riksdagsordningen; och

N:o 150, om tillökning i folkskolläraernes löner medelst årliga bidrag af församlingens skattskyldige medlemmar;

Herr *C. A. Larsson*, N:o 151, om förändradt sätt att förränta de i Riksgäldskontoret inflytande medel, samt om vidtagande af de ändringar i Riksgäldskontorets och Riksbankens reglementen, som deraf blifva en följd;

Herr *Werner Ericson*, N:o 152, om förtydligande af lagens stadgande rörande förlagsgifvares förmånsrätt till fabrikseffekter;

Herr *Carl Ekman*, N:o 153, om beviljande af årlig pension åt löjtnanten Ture Alexandér von Mentzer;

Grefve *E. Sparre*, N:o 154, om införande af s. k. fastighetsböcker i syfte att betrygga egande-, pant- och nyttjanderätt till fast egendom;

Herr *Per Nilsson* från Christianstads län, N:o 155, om förändrade bestämmelser angående försäljning af bränvin och andra brända och destillerade spirituösa drycker;

Herr *Joh. Edström*, N:o 156, om afskaffande af gästgifveriernas å landet bränvins- och utskänkningsrättigheter;

Herr *Liss Olof Larson*:

N:o 157, om underdånig skrifvelse angående ändring i Kongl. Kungörelserna den 17 juli 1847 och 7 augusti 1863, rörande upphörande af arrendeoptionsrätt till sådana kronans egendomar, som i dessa kungörelser omförmälas; och

N:o 158, om förklaring af lagens stadgande angående giltigheten af behörigen upprättade och underskrifna skriftliga aftal;

Herr *P. Staaff*, N:o 159, om förordnande af en komité för utredande af de omständigheter, som böra vid bestämmandet af norra stambanans rätta sträckning tagas i betraktande, samt om beviljande af förslagsanslag för detta ändamål;

Herr *E. Dofsén*, N:o 160, om beviljande af anslag till en ny häradshöfdingelön i och för möjliggörande af Vesterdalarnes domsagas delning;

Herr *J. Rundbäck*, N:o 161, angående öfverflyttande till Statskontoret vid innevarande års slut af åtskilliga Riksgäldskontorets fordringar;

Herr *J. Fahlén*, N:o 162, om förbud för landthandlande att utan vederbörandes särskilda tillstånd sälja vin i mindre kvantitet än 15 kannor;

Herr *A. Gumælius*, N:o 163, om årlig pension åt enkan efter aflidne telegrafkommissarien K. A. Wiholm; samt

Grefve *R. De la Gardie*, N:o 164, om ändring af 6 § 7 mom. folkskolestadgan.

I sistnämnda motion instämde Herr *Jonas Andersson* i Häckenäs.

Alla dessa motioner bordlades.

Då ej flere ledamöter anmälde sig för afgifvande af motioner, gaf Herr vice Talmannen proposition på sammanträdet afslutande, med bifall hvartill Kammarens ledamöter nu åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 30 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr Liss Olof Larsson låtit hos Herr Talmannen anmäla, det han af sjukdom vore hindrad att öfvervara Kammarens sammanträde denna dag.

§ 3.

Hänvisning af
motioner.

Förekommo till behandling de å Kammarens bord hvilande motioner; och skedde först föredragning af

Herr *A. Dicksons* motion, N:o 80, angående upphäfvande af tull å råsocker samt ändring i gällande bestämmelse om tull å raffineradt socker.

Härvid anförde

Herr C. A. Larsson: Jag har gjort mig den ringa mödan att genomläsa denna viktiga motion och jag har dervid funnit, att densamma från början till slut utgör en ironi öfver *min* motion derom, att hvitbetssockerfabriker skola under de första 10 åren af sin tillvaro vara fria från accis. Det skulle alldeles icke hafva förundrat mig, om en så beskaffad motion som den nu föreliggande framkommit från ett håll, der man är van att röra sig med ironiens vapen, men att en äldre man, hvilken besitter så stora statsekonomiska kunskaper som Herr Dickson, velat framlägga en dylik motion, det kan icke annat än väcka förvåning hos en hvar. Jag undrar huru Herr Dickson skulle mottagas af sina hemmavarande kommittenter, de der rika patronerna, som hafva så stora inkomster på sockerraffinering och dylikt, i fall han vunne Bevillnings-Utskottet för sin motion. Han har säkerligen också aldrig haft någon tanke på, att *hans* motion skulle bifallas, utan endast haft för afsigt att förlöjligen *min* motion, men då jag är äldre riksdagsman än han och föröfrigt för gammal för

att röna ett sådant beteende, så kan jag icke underlåta att tillbakavisa hans försök att göra mig till skott-taffa för sin ironi samt undanbedja mig sådana experimenter för framtiden. Emellertid rekommenderar jag motionen hos Bevillnings-Utskottet och hoppas att detsamma icke gör motionären så illa, att han vid hemkomsten får »smörj» af sina kommittenter.

*Ang. tull å
råsocker, m. m.
(Forts.)*

Herr Dickson: Då den motion, jag här framlagt, blifvit klandrad, därför, att den skulle innehålla ironi, så vill jag begagna detta tillfälle till att först och främst förklara, att jag med denna motion alldeles icke afsett någon personlig ironi mot Herr Carl Anders Larsson, ty dertill har jag alltför hög tanke om hans skicklighet och kunskaper, men jag har hoppats och hoppas ännu, att icke blott Kammaren utan äfven Bevillnings-Utskottet skall kunna under den förmenta ironi, som här blifvit föremål för så mycket ogillande, spåra djupt allvar, och mellan raderna läsa hvad jag åsyftat, nemligen att från frihandelns synpunkt nedlägga en allvarlig protest mot en del protektionistiska åsigter, som synas vilja vakua till lif igen.

Jag tager mig vidare friheten att något närmare motivera min motion, synnerligast som sådant i anseende till motionens korthet torde vara behöfligt, och jag tror mig genom en sådan motivering kunna ådagalägga, att jag till motionens väckande haft grundade skäl. Hvad som egentligen drifvit mig härtill har varit det för mig motbjudande uti att jemt och ständigt här höra det der talet om huru hårdt och orättvist en för landet nyttig näring är vorden beskattad, och om min motion går igenom, varder också följden, att ingen tunga längre hvilat på hvitbetssockertillverkningen. Då har man ju nått det åsyftade målet: den »nyttiga» näringen får fritt utveckla och höja sig, men då skall man ock få se, om icke herrar hvitbetssockerfabrikanter, i stället för att betala skatt för sin tillverkning, uti sin ficka stoppa en del af den skatt, som svenska folket i form af tull nu är villigt att till statsverket erlægga för att få sitt behof af socker fylldt.

Det ligger verkligen också en obillighet uti ifrågavarande skatt eller rättare sagt i det premium, som hvitbetssockertillverkningen åtnjuter. För närvarande utgår afgiften med $\frac{1}{5}$ af sockertullen, men i sjelfva verket är dock detta premium mycket större, ty då vi för två år sedan handlade frågan om kontrollen öfver hvitbetssockerfabrikationen, och ansågo lämpligt, att till grund för beskattningen skulle läggas en viss procent sockerhalt i en viss quantitet betor, så och ehuru redan då röster höjdes med påstående, att betornas sockerhalt öfversteg 10 %, stannade Riksdagen likväl vid det beslutet att beräkna densamma till blott $7\frac{1}{2}$ %. Erfarenheten i vårt land har sedan dess bekräftat riktigheten af nämnda påstående, ty, enligt den af chefen för kontrollbyrån senast afgifna berättelse, har betornas sockerhalt öfverallt öfverstigit den beräknade procenten, i det densamma på de flesta ställen uppgått till 11 å 12 % och

Ang. tull å
råsocker. m. m.
(Forts.)

endast på ett ställe, nemligen vid Ljung i Östergötland nedgått så lågt som til 10 0/0. Således finner man häraf, att näringen fått ett betydligt högre premium än Riksdagen åsyftat.

Dessutom vill jag framhålla, det högst oriktiga i att göra undantag från hvad Riksdagen en gång beslutat. Då Riksdagen vid 1869 års riksmöte antog bestämmelsen om en viss successiv stegring i skatten å hvitbetssockertillverkningen, grundlades i och med det samma ett beslut, hvarefter alla, som kunde vilja här i landet inrätta fabriker för sådant ändamål, hade att rätta sig, och jag anser, att ett sådant Riksdagens beslut bör hållas i orubbad helgd, emedan, i fall undantag medgäfvos derifrån, dessa fabrikers ställning skulle blifva särdeles vacklande.

När denna fråga första gången nämnda år var föremål för Riksdagens behandling, tillhörde jag icke denna Kammare. Jag var då medlem af Första Kammaren och jag motsatte mig der på det ifrigaste det beslut om vissa års skattefrihet för denna industri, som då fattades; jag framhöll dervid, bland annat, en omständighet, i afseende på hvilken det sedermera visat sig, att min åsigt varit den rätta. Jag förutsade nemligen, att, om man på sådant sätt genom en onaturlig uppmuntran lockade kapitalister att nedlägga sina kapital i denna rörelse, så skulle, när den tidpunkt vore inne, då rörelsen i enlighet med föreslagna bestämmelser icke vidare hade att åtnjuta något skydd, man få höra rop höjas derom, att man icke borde ruinera sjelfva näringen och de personer, som i den lockats att nedlägga betydliga summor. Dessa klagorop hafva, såsom vi förnummit, höjts redan nu. Då sådant kunnat inträffa på det förska trädet — medan rörelsen ännu har skydd — hvad skall icke då ske på det torra, när skyddet upphört att finnas! Jag tror således, att jag haft stort skäl för hvad jag i min motion framställt.

Dessutom innebär Herr Carl Anders Larssons motion en oegentlighet. Han begär frihet från accis för hvitbetssockerfabrikerna under de första 10 åren af deras verksamhet. Åsyftar han dermed *alla* hvitbetssockerfabriker eller blott dem, som, efter hvad sig visat, icke kunnat bära sig? Vi hafva visserligen sett, att ett par fabriker af detta slag gått med förlust; men vi hafva också sett, att andra nyanlagda fabriker, såsom t. ex. den, som uppförts vid Arlöf, förmått hålla sig ganska väl uppe. Jag är dessutom öfvertygad derom, hvilket jemväl anses såsom en säker statsekonomisk sats, att hvarje näring, som icke utan onaturligt skydd kan upprätthållas, måste, äfven om den skulle vara nyttig för en eller annan fabriksidkare, för landet i allmänhet i längden verka skadligt och utarmande. Jag vill visserligen ej absolut förneka möjligheten deraf, att hvitbetssockerindustrien kan hafva en framtid i vårt land. För att emellertid komma till någon visshet i detta hänseende, bör den få utveckla sig fritt utan några band och detta är också just det mål, hvartill jag med min motion syftar. Men jag tror derjemte, att högst få trakter i Sverige, och hufvudsakligast endast Skåne, lämpa sig symnerli-

gen väl för denna fabrikation. Jag har visserligen hört uppgifvas i Landtbruksakademien, att hvitbetor skulle kunna med fördel odlas så långt mot norr som i Mälaredalen; men äfven om man antager, att detta är fallet, kan det väl icke anses vara med rättvisa och billighet öfvernsstämmande, att just de delar af landet, som hafva den svagaste jorden, eller trakterna norr om Mälaren, skola skatta för sitt sockerbehof till landets rikaste delar, der jorden är bättre kultiverad. Jag kan icke finna någon rättvisa häri. Jag anser, att ett sådant förhållande står i full strid mot hvarje sund statsekonomisk princip, och just därför har jag afgifvit min i fråga varande motion. Jag har icke hoppats att för densamma vinna fullständig framgång, men äfven om Bevillnings-Utskottet, med den rätt till initiativ, som detsamma tillkommer, ville föreslå en nedsättning allenast till halfva beloppet af den nuvarande tullsatsen å råsocker, så skulle jag hafva vunnit min sak, hvilket tillräckligt bevisar det skadliga i den beskattning, som blifvit åsatt hvitbetosockerindustrien, och haltlösheten af deras påstående, som förmena, att vi lagt skatt på en inhemsk näring.

Herr C. A. Larsson: Då Herr Dickson sjelf nu förklarar, att han icke hoppas bifall till sin motion, så kan jag vara lugn för den saken. Men då han vidare yttrade, hurusom det var obilligt och orättvist, att landets innebyggare norr om Mälaren skulle för sitt sockerbehof betala skatt till dem, som bo i södra delarne af riket, så må jag väl fråga, om ej detta kan vara lika bra som att nödgas att betala skatt till utländingen. Åtminstone stannar då skatten kvar inom landet. Då man för öfrigt af alla tillgängliga kalkyler finner, att endast en half procent af den svenska åkerjorden behöfver tagas i anspråk till betodling för att fylla landets sockerbehof, och då man ser, att socker kan åstadkommas af svenska hvitbetor, så undrar jag om det icke skulle ligga en statsekonomisk fördel uti att kunna bespara landet den utgift af 25 millioner kronor, som, minne Herrar, det för närvarande är tvunget att *ärligen* utgöra till utländingen för det socker, hvilket här förbrukas. Är det måhända klokt att låta sockerpatronerna i Göteborg uteslutande draga all vinst af denna handtering? Om, såsom jag förmodar, denna senare fråga obestriddligen måste nekande besvaras, är det då icke skäl att låta en sådan näring som den i fråga varande tills vidare varda fri från accis, till dess man funnit, att den utvecklats sig derhän, att den icke löper fara att gå under för en billig beskattning? Det är icke från i dag jag hyser denna åsigt. Jag uttalade samma tanke redan första gången, då en motion i samma ämne väcktes på detta rum af då varande ledamoten af denna Kammare Herr Hedlund. Jag har sedan dess ej heller funnit anledning att frångå denna min öfvertygelse. Ökad erfarenhet har fast hellre gifvit den ökad styrka. Bland annat har jag sålunda varit i tillfälle att inhemta, huru i mitt grannskap ett tyskt aktiebolag, efter att hafva uppförat en och en half million kronor

Ang. tull å råsocker, m. m. (Forts.) på anläggning af en hvitbetssockerfabrik, nyligen nödgats nedlägga sin rörelse och återsända de använda maskinerna till Tyskland, emedan handteringen gått med förlust. Om sålunda, såsom man finner, denna näring icke hittills förmått bära sig, ehuru tillverkningsafgiften för närvarande uppgår endast till $\frac{1}{5}$ af råsockertullen, huru kan man då rimligtvis vilja antaga, att samma tillverkning skall löna sig, när den måste erlägga ytterligare $\frac{1}{4}$ deraf eller 50 procent af råvaruvärdet i skatt. Finnes väl, vid sådant förhållande, någon anledning att med ringaste utsigt till vinst lägga ned sina penningar på dylika företag? Då emellertid vi nu veta, att de hvitbetssockerfabriker, som finnas i södra delarne af landet, kunna med större fördel bedriva denna rörelse derigenom att betorna der lemna större sockerutbyte, är det då icke bättre att låta skåningarne, om deras tillverkning kan tillfredsställa konsumtionsbehovet i hela landet, få de ofvan nämnda 25 millionerna, än att släppa dem ifrån sig till utländingen för import af råsocker? För öfrigt är det antagligt, att äfven på detta område ojemheterna orterna emellan skola småningom försvinna. Med stigande erfarenhet om hvitbetornas rätta skötsel och så snart jorden äfven norr om Mälaren blir så kultiverad, att man der kan odla hvitbetor, få naturligtvis jemväl innebyggarne derstädes sin andel af detta kapital.

Jag vill slutligen hafva här förklaradt, att jag väckt denna motion icke blott af välvilja för den enskilde industriidkaren, utan egentligen af ren omtanke om statens bästa, ty jag anser det vara ett bland de största fosterländska mål man kan vinna, om, på sätt jag nämnt, landet kunde befrias från en årlig utgift af 25 millioner. Af denna summa tager visserligen staten omkring 6 millioner i tull, hvartill kommer ett lika stort belopp, hvilket bör frånräknas för det hvete, som eljest skulle hafva skördats på den jord, som användes till hvitbetsodling. Men i allt fall återstår en summa af något mer än 12 millioner, som under den antydda förutsättningen kunde årligen räddas åt landet och blifva en ren nationalvinst.

Jag hemställer derföre, om det icke vore väl värdt att åtminstone försöka vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom denna näring icke äfventyrade att qväfvas i sin linda.

Herr Dickson: Jag skall icke förlänga denna diskussion. Jag vill endast ställa en uppmaning till Herr Carl Anders Larsson att genomgå en liten förberedande kurs i statsekonomiens grunder.

Öfverläggningen förklarades slutad, och hänvisades motionen till Bevillnings-Utskottet, dit jemväl skulle öfverlemnas de i anledning af densamma nu afgifna yttranden.

Vidare hänvisades:

Herr J. G. Granlunds motion, N:o 81, till Stats-Utskottet ;

Herr *C. J. Rossanders* motion, N:o 82, till Stats-Utskottet;

Herr *J. Rutbergs* motion, N:o 83, till Stats-Utskottet;

Efter föredragning dernäst af Herr *C. I. Bengtssons* motion, N:o 84, om förändring i lagens stadganden rörande allmänna vägars och broars underhåll, lemnades, på begäran, ordet till

Herr *Ola Andersson* i Nordanå, som yttrade: Den förevarande motionen berör en af dessa frågor, i hvilka många representeranter bärande fram de önskingar, som i deras hemorter länge gjort sig gällande under såväl det gamla som det nya statsskicket, påkallat Regeringens och Riksdagens medverkan för en lycklig lösning. Det är samma förhållande med denna sak som med så många andra på jorden hvilande besvär, eller att den pålagts jorden på en tid, då intet annat föremål fanns att lägga den på. Det faller sig naturligt, åtminstone för mig, att, om man vill se på rättvisans fordringar, äfven andra förmögenhetsslag, efter hand som de uppkomma, och så vidt de af vägarne hemta nytta, böra bidraga till kostnaden för deras underhåll. Då så nu icke skett, är det klart, att denna kostnad för jordbruket vuxit, och man påstår nu, då lindring i detta besvär begäres, att jordbrukaren vill hafva för mycket på en gång, att han vill bereda sig en vinst. Man kan räkna så, om man vill. För min del kan jag dock icke erkänna räkningens giltighet, då jag anser, att en orättvisa aldrig blir rättvis med tidernas längd. Frågan är ett af dessa tvistefrön, ett af dessa ogräs, som bör uppräckas med rötterna, och hvilket, så länge det förblifver oantastadt, skall åstadkomma klasskilnad och uppväcka split emellan de befriade och de betungade, mellan de privilegierade och de icke privilegierade, allt till samhällets skada i många afseenden.

Under sistlidne sommar behandlades i min hemort dels frågan om delning af de allmänna vägarne med hänsyn till underhållet, dels ock frågan om tingshusbyggnad. Beträffande sistberörda åliggande visade det sig då, att af 710 mantal, som finnas inom Torna och Bara härader, 330 mantal voro derifrån befriade, utom det att en mängd andra beskattningsföremål, som af saken hade gagn, jemväl voro i samma afseende fria. Och fastän denna fråga icke hörer till förevarande ämne, tillåter jag mig, sedan den blifvit i förbigående vidrörd, hemställa. huruvida ett dylikt förhållande må vara billigt och rättvist.

Hvad nu vägfrågan vidkommer, hafva vi, i Malmöhus län, alltsedan år 1868 sysselsatt oss med omreglering af vägunderhållet. Hvad mig beträffar, har inom den ort, der jag har något litet att säga, jag, så vidt jag förmått, sökt uppehålla frågan i afvaktan på en billig lag i ämnet; och jag skall uppehålla den så länge jag kan, blott och bart för att erhålla dylik lag och en billig våghållning. Då denna fråga vid sistlidne riksdag behandlades i Första Kammarren, yttrade derstädes en talare, bland annat, följande ord, som jag vill här uppläsa: »Vid sådant förhållande kan det förefalla underligt.

att se så många ledamöter af Andra Kammaren, af hvilka de flesta väl äro hemmansegare, dock påyrka just denna förändring. Jag har hittills icke kunnat fatta detta: men en vid denna riksdag afgifven motion, undertecknad af Ola Andersson, Anders Persson m. fl., har gifvit mig någon upplysning i detta hänseende. I nämnda motion är nemligen såsom lämpligt sätt för vägunderhållets verkställande efter de nya grunderna föreslaget, att, sedan väghållningsskyldigheten blifvit reglerad på kommunalstämma, vägarne skulle uppdelas i mindre lotter, som borde öfvertagas till underhåll af jordbrukarne mot en för viss tid bestämd ersättning. Om således jordbrukarne på det sättet fördelade väglotterna sig emellan och för deras underhåll erhöle en ersättning, som skulle utgå af den på kommunens alla skattskyldige medlemmar efter vanliga grunder fördelade väghållningsafgiften, så kunde resultatet lätteligen blifva, att endast de, som icke hade jordbruk, icke hade tjenstefolk och dragare och följaktligen icke heller genom entreprenadauktion kunde öfvertaga vägunderhållet, finge betala hela väghållningsbesväret eller åtminstone draga den tyngsta bördan deraf. Ett sådant syfte framskymtar temligen tydligt ur den nu nämnda motionen, och deri kan man då finna en förklaring, hvarför man nu så ifrigt åstundar att få betala penningar, i stället för att såsom förut verkställa ett arbete, som hittills icke visat sig vara särdeles betungande.» Jag har uppläst detta, icke därför att i de anförda orden blifvit framkastad en beskyllning mot mig och de 27 öfriga ledamöter af denna Kammar, som jemte mig undertecknat den af mig vid förra riksdagen i detta ämne afgifna motionen, utan endast för att visa, huru man läst denna motion. I motionen hafva vi tydligen sagt, då vi föreslagit vissa sätt för ordnande af vägförhållandet inom den större kommunen eller häradet, att ett af dessa sätt borde vara »vägarne fördelning på jordbrukarne och underhållande af samma mot ersättning, som för viss tid bestämmes af personer, bestående till hälften af jordbruksidkare och hälften af icke jordbruksidkande väghållningsskyldige». Här af torde väl inses, att vi alls icke velat, att somliga skulle betala allt och andra vara från all betalning fria.

En annan talare i Första Kammaren, som jemväl yrkade afslag å Lag-Utskottets i denna angelägenhet då framlagda betänkande, har börjat sitt yttrande på följande sätt: »Jag tror för min del att det är nästan alldeles öfverfödigt att spilla några ord på denna fråga, som jag hoppas måtte dö i sjelfva sin födelse. Några andra skäl hafva icke blifvit anförda för den föreslagna förändringen, än de vanliga så kallade billighetsskäl. Att dessa dock icke äro tillfyllestgörande, tror jag att äfven erfarenheten kan tillräckligt bevisa; och det är med stöd af denna, som jag för min del är öfvertygad, att det vore ett högst bedröfligt tilltag, om man öfverflyttade vägunderhållningsskyldigheten på staten eller kommunen.» Så vidt jag vet, har ingen under sistlidne riksdag föreslagit, att väghållningsskyldigheten skulle öfverflyttas på staten. Det förefaller mig i hög grad beteck-

naude, att någon kunnat på sådana skäl. eller rättare sagdt alls inga skäl, uppträda och yrka afslag. Detta synes mig vittna om en likgiltighet, som man icke bort förvänta i denna fråga. Jag vill dock medgifva, att för många af Första Kammarens ledamöter det skäl varit afgörande, att Lag-Utskottets hittills framlagda betänkanden i ämnet varit alltför litet bestämda med afseende å de *grunder*, efter hvilka underhållskostnaden borde utgöras. Det är ock därför jag velat begagna detta tillfälle att på det enträgnaste uppmana Lag-Utskottet att tydligt och klart uttala *hvad* det vill. antingen nu Utskottet må anse lämpligt att Kongl. Maj:t afgifver förslag till sådana grunder eller, hvad bättre vore, enär frågan i ty fall antagligen blefve fortare löst, Utskottet sjelft vill framlägga dylikt förslag. Ty olägenheten af den obestämda frasen om »billigare grunder» känna vi alltför väl.

Nu några ord om skolhusbyggnaderna. Vid 1871 års riksdag affäts en underdånig skrifvelse angående skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af rum för folkskolan. Af justitieombudsmannens embetsberättelse till innevarande Riksdag synes, att Kammarkollegium den 27 Oktober 1873 afgifvit underdånigt utlåtande i detta ämne. Då jag häromdagen i ett annat ärende besökte Kammarkollegium, tog jag äfven kännedom af nämnda utlåtande och fann dervid, att alla andra beskattningsföremål, som draga nytta och gagn af folkskolan, äro föreslagna att deltaga i kostnaden med allenast $\frac{1}{3}$ del mot jordbrukarne. Är detta rätt och billigt! Jag tror det ej. En utväg till afhjelpande af denna orättvisa vore att fördela kostnaden lika för alla och för viss tid upplåna nödiga medel, hvilka sedermera af alla, i förhållande till hvars och ens andel i skyldigheten, finge återgåldas.

Jag ber nu att i största korthet få angifva de grunder, enligt hvilka *jag* anser, att den fråga som utgör föremål för Hr C. I. Bengtssous motion, bör lösas. Det är egentligen två principer som härvid kunna i fråga komma att tillämpas. Den ena är att låta trafiken bära underhållskostnaden. Detta är onekligen det mest radikala och synes ock vara det med rättvisa och billighet mest öfverensstämmande. Om man emellertid skärskådar frågans gång och utveckling, torde man vara berättigad till det antagande, att både Riksdag och Regering frångått denna grundsats samt ansett fyrktal och bevillning vara den rätta grunden, hvarefter, om ock med någon modifikation, vägunderhållningsskyldigheten bör utgöras. Skulle man nu på sådan grund bygga denna skyldighet, så är det väl sannt, att äfven dymedelst någon orättvisa kan synas uppkomma, men det är näppeligen möjligt, att i ett land, der, såsom i vårt, förhållandena inom olika orter äro så olika, göra en lag, som tillfredsställer alla. Efter *min* åsigt bör fyrktalet utgöra grunden för i fråga varande skyldighet, dock så att de embets- och tjenstemän, hvilkas inkomster, vare sig i lön eller pension, icke uppgå till mera än 1,000 Kr., böra vara derifrån befriade, och de som hafva större lön eller pension få 1,000 Kr. fria.

hvilket gör 70 fyrk och till och med 100, om inkomsten uppgår till öfver 1,800 kr. Jag har för öfrigt intet emot, om man i detta afseende vill gå ändå längre i eftergift, men jag vill, att tjänstemännen icke skola vara *allddeles* fria; de böra äfven genom bidrag vara intresserade i saken.

Jag nämnde nyss, att det sätt, hvarpå man ansett sig i Första Kammaren kunna uppträda mot förslaget, var betecknande. Jag har dock på samma gång medgifvit, att många af samma Kammares ledamöter haft skäl för sitt afslag, som man ej kan ogilla, men just detta *sätt*, som man der funnit lämpligt att använda vid framställande af ett dylikt yrkande, leder emellertid tanken otvunget på en annan allvarsam sak. Man talar om, att inom årets slut vårt nya statskickskall hafva att utstå sitt första och stora prof. Detta är saant, mine Herrar, men jag tror också, att de, som envist motsätta sig billiga och rättvisa fordringar, äfven sätta detta statskick på prof, äfven skola för utgången bära sitt ansvar. Jag tror till och med, att regeringen ej borde förblifva så passiv som den hittills varit. Jag tror, att den icke kan vara okunnig om den förargelse, som dessa tvistefrön i orterna åstadkomma.

Jag ber, att hvad jag nu yttrat icke må förvrängas eller anses såsom något hot. Sådant vore ovärdigt och opassande. Men jag har ansett nödvändigt att inlägga denna lilla reservation med hänsyn till det myckna talet om »profvet». Man har satt i tvifvel, huruvida vårt statskick skulle kunna tåla detta prof. För min del hyser jag den bestämda åsigten, att det så kan. Mine Herrar! vi se der bakom talmannens stol den bild, som blifvit upprest af denna Kammare och — märkom det väl — rest af representationsförslagets såväl vänner som motståndare. Detta förhållande är väl egnadt att bereda någon tillförsigt. Det innebär en allvarlig önskan och föresats att så begagna och *väl* och allvarligt begagna detta statskick, att det *håller* profvet. Må vi ock hoppas, att så skall ske. Må äfven vår nu regerande Konung lyckas att föra de stora frågor, hvilka tränga till afgörande, till en god och samhällsgagnelig lösning. Mätte genom de olika meningarnes dunkel hau klart se hvad som är »rätt och sanning»; huru »land skall med lag på bästa sätt byggas»; huru »brödrafolkens väl» skall i sanning befordras — då skall ock »folkets kärlek» blifva »hans belöning».

Då jag anhåller att detta mitt obetydliga yttrande må få åtfölja motionen med dess remiss till Lag-Utskottet, sker detta icke i den förmättna tanken att mitt ord skulle något synnerligt betyda; men jag har funnit, att äfven den mest obetydliche kunnat säga ord som varit beaktansvärda; och om blott jag nu yttrat *något enda* sådant ord, har jag icke talat förgäfv.

Motionen hänvisades härefter till Lag-Utskottet, dit Herr Ola Anderssons nu afgifna yttrande skulle åtfölja.

Föredragningen af de bordlagda motionerna fortsattes; och hänvisades:

Herr *J. Englanders* motion, N:o 85, till Stats-Utskottet;

Friherre *G. af Schmidts* motion, N:o 86, till Stats-Utskottet;

Herr *Erik Olssons* motion, N:o 87, till Lag-Utskottet;

Herr *Lasse Jönssons* motion, N:o 88, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Eug. Clairfelts* motion. N:o 89, till Lag-Utskottet;

Herr *Hans Larssons* motioner. N:is 90 och 91, till Banko-Utskottet;

Herr *J. Sandstedts* motioner. N:o 92 till Bevillnings-Utskottet och N:o 93 till Lag-Utskottet;

Herr *A. P. Anderssons* motion. N:o 94, till Tillfälligt Utskott;

Herr *P. Näsmans* motioner, N:o 95 till Stats-Utskottet och N:o 96 till Lag-Utskottet;

Herr *J. Anderssons* från Göteborgs och Bohus län motion, N:o 97, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Ola Anderssons* motioner. N:o 98 till Stats-Utskottet och N:o 99 till Lag-Utskottet;

Herr *J. Fahléns* motion, N:o 100, till Stats-Utskottet;

Herr *Joh. Jönssons* motioner, N:o 101 till Tillfälligt Utskott och N:o 102 till Lag-Utskottet;

Herr *Olof Anderssons* från Christiånsuads län motion, N:o 103, till Stats-Utskottet;

Herr *A. Johanssons* motion, N:o 104, till Lag-Utskottet.

I afseende på Herr *P. Hammarbergs* motion, N:o 105, som der-
efter föredrogs, anförde

Herr Peter Olsson: Jag skall blott anhålla att få instämma med Herr Hammarberg i hans nu föredragna motion och på det lifligaste anbefalla densamma till Bevillnings-Utskottets allvarliga pröfning. Jag tillåter mig ock hysa den förhoppning, att Bevillnings-Utskottet skall finna de förändringar i ställningar och förhållanden, som numera egt rum inom vårt land, jemnförda med dem som här förefunnos sistlidna år, vara af beskaffenhet att föranleda Utskottet att denna gång lemna sitt tillstyrkande till Herr Hammarbergs förslag. Jag tror, för min del, att detsamma, om det antages, skall medföra åtskilliga fördelar så väl för vårt land i allmänhet som isynnerhet för de delar deraf, hvilka äro svårast hemsökta af dryckenskapslasten. hvilket, såsom vi veta, är fallet företrädesvis med de större städerna. Det skulle vid sådant förhållande ock glädja mig högligen, om för-

slaget lyckades tillvinna sig ej blott Bevillnings-Utskottets, utan jemväl Riksdagens bifall.

Herrar *Fahlén*, *Kolmodin*, *Nyblæus* och *Leijer* förklarade, hvar för sig, att de instämde i Herr Hammarbergs motion; och blef derpå denna, jemte Herr Peter Olssons i anledning af densamma afgifna yttrande, hänvisad till Bevillnings-Utskottet.

Ytterligare skedde hänvisning af:

Friherre *A. H. Focks* motion, N:o 106, till Stats-Utskottet;

Herr vice Talmannen *O. Wijks* motion, N:o 107, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *E. Leijers* motioner, N:is 108 och 109 till Bevillnings-Utskottet och N:o 110 till Stats-Utskottet;

Herr *P. Olssons* motion, N:o 111, till Stats-Utskottet;

Herr *Jan Anderssons* motion, N:o 112, till Tillfälligt Utskott;

Herr *L. J. Svenssons* motion, N:o 113, till Lag-Utskottet;

Herr *Th. Elfstedts* motion, N:o 114, till Stats-Utskottet;

Herr *J. F. Fredricsons* motion, N:o 115, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *B. Olofssons* motion, N:o 116, till Lag-Utskottet;

Herr *O. B. Olssons* motioner, N:is 117 och 118, till Stats-Utskottet;

Herr *C. J. Kjellmans* motioner, N:o 119 till Lag-Utskottet och N:o 120 till Stats-Utskottet;

Herr *C. F. Lundströms* motioner, N:o 121 till Lag-Utskottet och N:o 122 till Bevillnings-Utskottet;

Herr *O. Thorells* motion, N:o 123, till Stats-Utskottet;

Herr *O. Ahlströms* motion, N:o 124, till Lag-Utskottet;

Herr *W. Walldéns* motion, N:o 125, till Stats-Utskottet;

Herr *A. W. Stauffs* motioner, N:o 126 till Tillfälligt Utskott och N:o 127 till Stats-Utskottet;

Herr *Gunnar Erikssons* motion, N:o 128, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *C. Treffenbergs* motioner, N:is 129 och 130, till Stats-Utskottet;

Herr *J. A. Åstrand's* motioner, N:is 131 och 132, till Stats-Utskottet;

Herr *C. E. Hjelm*s motioner, N:o 133 till Lag-Utskottet, N:o 134 till Stats-Utskottet och N:o 135 till Tillfälligt Utskott;

Herr *Fr. Malmbergs* motion, N:o 136, till Stats-Utskottet;

Herr *C. F. Tolls* motion, N:o 137, till Stats-Utskottet;

Herr *J. G. Granlunds* motioner, N:o 138 till Stats-Utskottet och N:o 139 till Tillfälligt Utskott;

Herr *A. Lyths* motion, N:o 140, till Stats-Utskottet;

Herr *Joh. Jonssons* motioner, N:ris 141 och 142, till Lag-Utskottet;

Herr *P. O. Hörnfeldts* motion, N:o 143, till Lag-Utskottet;

Herr *Hans Anderssons* motion, N:o 144, till Stats-Utskottet;

Herr *A. P. Danielssons* motion, N:o 145, till Stats-Utskottet;

Herr *Magnus Jonssons* motion, N:o 146, till Stats-Utskottet;

Herr *Åke Anderssons* motioner, N:is 147 och 148, till Stats-Utskottet;

Herr *P. Benjaminssons* motioner, N:o 149 till Konstitutions-Utskottet och N:o 150 till Tillfälligt Utskott;

Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 151, till Stats-Utskottet;

Herr *Werner Ericsons* motion, N:o 152, till Lag-Utskottet;

Herr *Carl Ekmans* motion, N:o 153, till Stats-Utskottet;

Grefve *E. Sparres* motion, N:o 154, till Lag-Utskottet;

Herr *Pehr Nilssons* från Christianstads län motion, N:o 155, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Joh. Edströms* motion, N:o 156, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Liss Olof Larssons* motioner, N:o 157 till Stats-Utskottet och N:o 158 till Lag-Utskottet;

Herr *P. Staaffs* motion, N:o 159, till Stats-Utskottet;

Herr *E. Dofséns* motion, N:o 160, till Stats-Utskottet;

Herr *J. Rundbäcks* motion, N:o 161, till Stats-Utskottet;

Herr *J. Fahléns* motion, N:o 162, till Tillfälligt Utskott;

Herr *A. Gumælii* motion, N:o 163, till Stats-Utskottet; samt

Grefve *R. De la Gardies* motion, N:o 164, till Tillfälligt Utskott.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

§ 5.

På Herr Talmannens framställning beslöt Kammaren att, såsom vid föregående riksmöten skett, uppdraga åt honom att, i samråd med sekreteraren, låta uppgöra och för Kammaren framlägga förslag till gruppering och fördelning af alla de motioner, som af Kammaren blifvit till Tillfälligt Utskott hänvisade.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr F. F. Mæchel, för hvilken förut ingifvits sjukbetyg, anmälde under fortgången af detta sammanträde att han, efter återvunnen helsa, från och med denna dag vore i tillfälle att deltaga i Kammarens förhandlingar.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Måndagen den 1 Februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 25 i nyssförlidne månad.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarne tvänne till Kammaren ingifna så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr A. Philips-son är af sjukdom hindrad att under någon tid lemna sina rum, varder härmed uppå aflagd embetsed intygadt.

Stockholm den 1 Februari 1875.

Axel Lamm.

Med. Doct. Chir. Mag.

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr L. Öhlin lider af katarrh i svalg och luftstrupe, från hvilken sjukdom han åtminstone ej före slutet af nästa vecka kan vara så återställd, att han kan lemna sina rum, intygas härmed på aflagd embetsed.

Ensta den 29 Januari 1875.

K. Drake.

Provincialläkare.

§ 3.

Det, enligt Kammarens beslut, under Herr Talmannens inseende uppgjorda förslag till fördelning af alla de motioner, dem Kammaren hänvisat till Tillfälligt Utskott, blef nu föredraget och uppläst. Berörda förslag, som upptog de i fråga varande motionerna, 22 till antalet, att fördelas mellan tre Tillfälliga Utskott, hade följande lydelse:

*Motioner till
Tillfälligt
Utskott.*

*Motioner till
Tillfälligt
Utskott.
(Forts.)*

Förslag till gruppering af de motioner, hvilka af Riksdagens Andra Kammare blifvit hänvisade till behandling af Tillfälligt Utskott.

1:o) *Till behandling af ett Tillfälligt Utskott (N:o 1) torde få öfverlemnas nedannämnde motioner, hufvudsakligen i ämnen rörande folkskolan och undervisningsväsendet, nemligen motioner af:*

Herr *J. Andersson* från Östergötlands län, N:o 61, angående till- och afträdestid för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor;

Herr *Nils Pettersson*, N:o 69, om tjensteårsberäkning för vid folkhögskola antagne lärare;

Herr *Per Nilsson* från Christianstads län, N:o 76, om tillägg till gällande folkskolestadga i syfte att hädanefter i hvarje folkskola skall meddelas undervisning i rikets grundlagar m. m.;

Herr *J. Andersson* från Göteborgs län, N:o 97, om ändring af § 4 punkten 5 af gällande Folkskolestadga;

Herr *Jan Andersson*, N:o 112, angående omorganisering af landtbruksskolorna i riket;

Herr *C. E. Hjelm*, N:o 135, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beredande af utsträckt undervisning åt döfstumma;

Herr *Per Benjaminsson*, N:o 150, om tillökning i folkskolelärarnes löner, medelst årliga bidrag af församlingarnes skattskyldige medlemmar;

Grefve *De la Gardie*, N:o 164, om ändring af 6 § 7 mom. Folkskolestadgan.

Summa 8 motioner.

2:o) *Till ett annat Tillfälligt Utskott (N:o 2) föreslås att följande motioner måtte öfverlemnas, nemligen af:*

Herr *R. Ehrenborg*, N:o 1, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstiftning med afseende å arbetare, som vid arbetsföretag utom deras hemort taga anställning;

Herr *A. Johansson*, N:o 47, angående förändrad lydelse af 43 § 3 mom. i Kongl. Förordningen den 9 Juni 1871 angående fattigvården;

Herr *Per Nilsson* i Wittjerf, N:o 56, om underdånig skrifvelse i ändamål att inskränka utlemnande från apotek af rusgifvande drycker;

Densamme, N:o 57, om underdånig skrifvelse angående förbud mot s. k. gårdfarihandel samt ordningsreglers föreskrifvande i afseende å sådana marknader, som utlysas af enskilde;

Herr *Lasse Jönsson*, N:o 88, om beredande på ministeriel väg af sådan öfverenskommelse mellan Sverige, Danmark och Tyskland.

att, när innevånare från det ena landet under 5 års tid oafbrutet vistats inom något af de öfriga rikena, de skola å senare vistelseorten åtnjuta hemortsrätt:

*Motioner till
Tillfälligt
Utskott.
(Forts.)*

Herr *A. W. Staaff*, N:o 126, om utfärdande af föreskrifter till förekommande deraf att barn, före inhemtandet af de nödigaste skol-kunskaper, anställas i handel, handverk och fabriker;

Herr *J. Fahlén*, N:o 162, om förbud för landthandlande, att, utan vederbörandes särskilda tillstånd, sälja vin i mindre quantitet än 15 kannor.

Summa 7 motioner.

3:o) *Till ett tredje Tillfälligt Utskott (N:o 3) hemställes att återstående motioner måtte hänvisas, nemligen:*

Herr *Ivar Månssons*, N:o 18, angående underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om befrielse för vissa kyrkor inom Lunds stift att aflemna spanmål eller s. k. gratialtionde till kyrkan i Landskrona;

Herr *Ivar Månssons*, N:o 19, angående underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om vidtagande af åtgärder i syfte att upptagandet af kollekt och stamboksmedel måtte upphöra:

Herr *G. Nyblei*, N:o 36, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af en gemensam skoldrägt för lärjungarne i elementarläroverkens högre klasser;

Herr *Sven Nilssons* i Efveröd, N:o 54, om rättighet för församlingarne i Lunds stift och Halland att till kyrkotjenstens uppehållande och församlingarnes skolväsende använda den afgift, som, under namn af helgonskyld, nu utgöres till klockarne:

Herr *A. P. Anderssons*, N:o 94, angående öfverflyttning på kommunalnämndens ledamöter af den skyldighet, som nu åligger sexman, att vid mantalsskrifning närvara;

Herr *Johan Jönssons*, N:o 101, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att personer, som innehafva mindre lägenheter under sådana militiæboställen, hvilka äro för utarrendering afsedda, må under vissa vilkor varda vid samma lägenheter bibehållna; och

Herr *J. G. Grantunds*, N:o 139, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande skärpning i gällande Fiskeristadgas bestämmelser angående skydd för spädare fiskyngel.

Summa 7 motioner.

Efter skedd uppläsning blef detta förslag af Kammaren godkänt; och hade Kammaren alltså beslutit att tillsätta tre Tillfälliga Utskott. I afseende å dessa Utskotts sammansättning fattades enahanda beslut som vid senaste riksdagar, eller att i hvart och ett af nämnda Ut-

skott skulle ingå nio ledamöter, samt att för dessa ledamöter icke några suppleanter skulle utses.

I fråga om tiden för väljande af ledamöter i nu omnämnda Utskott, hemställde Herr Talmannen och beslöt Kammaren, att i fråga varande val skulle företagas vid början af det sammanträde, som komme att hållas Lördagen den 6 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 3 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 och 27 nästlidne Januari.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. J. H. Lovén aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o med förslag till Förordning angående ändring i Strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan;

2:o angående förändring af nu gällande stadganden rörande storskiftes- och afvittringslandtmätarens pensionsrätt;

3:o angående statsbidrag till förstärkning af den nya vågbrytaren vid Visby yttre hamn;

4:o om pension på allmänna indragningsstaten för Länsmanen L. P. Pihlman; och

5:o derom att det till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning anvisade bidrag af trafikmedlen må tillsvidare utgå efter samma beräkningsgrund som hittills.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner, med förklarande att Kammarerna skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Upplästes och lades till handlingarne 2:ne till Kammarerna inkomna så lydande sjukbetyg:

Att Herr Assessoren och Riddaren C. V. Carlson, på grund af fortvarande sjukdom, hvarom förut afgifvet intyg upplyser, varit tills dato förhindrad företaga resa från Jönköping till Stockholm. intygas på aflagd embetsed.

Jönköping den 1 Februari 1875.

Carl Bokström.

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr August Peterson från Östergötland är sängliggande sjuk och sålunda urstånd-satt att deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas på aflagd em-betsed.

Stockholm den 2 Februari 1875.

A. E. Lundberger.

M. Dr.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Kongl. Maj:ts under § 2 här ofvan omförmälda nådiga proposi-tioner; samt

Stats-Utskottets utlåtande N:o 2, angående beräkning af stats-verkets inkomster.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.